

Kurkijokelainen

Kurkijokelaisen, hiitolaisen ja karjalaisen hengen vaalija ja ajankohtaisten kysymysten selvittäjä

×

Nro 13 • Perjantaina 27. kesäkuuta 2008

59. VUOSIKERTA

Irtonumero 2 € (sis. alv 22 %)

Karjalaiset kesäjuhlat Tampereella

Tampereella 13. - 15.6. järjestetyt Karjalaiset kesäjuhlat kokosivat yhteen tuhansia karjalaisia ja karjalaisuudesta kiinnostuneita. Kesäjuhliin osallistuivat myös ulkoministeri Alexander Stubb ja puolustusministeri Jyri Häkämies. Ulkoministeri avasi lauantaiamuna karjalaisen torin ja puolustusministeri oli sunnuntain päiväjuhlien juhlapuhuja.

Karjalaiset kesäjuhlat järjestettiin 60. kerran. Karjalaiset kesäjuhlat alkoivat vaatimattomasti urheilu- ja kulttuurikilpailuilla, jotka järjestettiin kesäisin. Tampere on järjestänyt karjalaiset kesäjuhlat vuosina 1963, 1972 ja 1994. Juhlat ovat aikojen saatossa muuttaneet muotoaan, ja jo vuosikymmeniä on vietetty kolmepäiväisiä juhlia viikkoa ennen juhannusta eri puolilla maamme.

Juhlaseminaari ja yhteislaulua

Tampere on tunnettu metalli- ja trikooteollisuudestaan. Kesäjuhlat alkoivat Tampere Areenalla perjantaiamunaa sotakorvauksiaihteisella seminaarilla *Sodan viulut maksoivat rautakourat ja pumpulitehtaan tytöt*.

Seminaarissa asiantuntijat

Kurkijokelaisia juhlijoita Tampereella Pyynikin kentällä valmistautumassa marssiin. Vasemmalta Heljä Suveri, Anna-Maija Nurminen-Lempinen Kurkijoen kansallispuvussaan, Pirkko Kaartinen, Tapio Nikkari ja Riitta Sainio.

lähestyivät aihetta erilaisista näkökulmista. Seminaarin puheenjohtaja, dosentti Silvo Hietanen valotti sotakorvauksisopimuksen synnyn taustoja. Emeritusprofessori Erik Pihkala loi katsauksen

sotakorvauksiin eurooppalaisessa kontekstissa.

Sotakorvausten merkitystä suomalaisessa yhteiskunnassa tarkastelivat dosentti Antti Kuusterä ja professori Kalle Michelsen. FT Jarmo Peltola toi esiin sotakorvauksen vaikutuksen Tampereen metalliteollisuudelle ja VTM Linnea Alho naisten osuuden sotakorvausteollisuudessa. Seminaarin päätteeksi oli mahdollisuus tutustua Museokeskus Vapriikissa sotakorvausnäyttelyyn.

Karjalaista yhteislauluita vietettiin Vanhan kirjaston puistossa perjantaina. Vanhan kirjaston puisto on TV2:n Tammerkosken sillalla -ohjelmasta tuttu. Illan isäntänä ja laulattajana toimi kansanedustaja, muusikko Mikko Alatalo.

Ministerit juhlien vetonauloina

Karjalaisten kesäjuhlien vetonauloina olivat ulkoministeri Alexander Stubb ja puolustusministeri Jyri Häkämies. Kesäjuhlien juhlapaikkana lauantaina 14.6. oli Tampere Areena ja sunnuntaina 15.6. Ratina-

Hiitolan Pitäjaseura ry:n lippua saattoivat Raija Laaksonen, Ville Ylönen ja Sirpa Lehtinen. Oikealla Kurkijoki-Seura ry:n Riitta Sainio. Lippuja oli marssilla kaiken kaikkiaan kolmisensataa.

Sivuillamme TÄNÄÄN mm.

Ilmi Kärävän talvisotakokemuksia 2 ... 4-5	
Puolustusministerin puhe	6
Martat Saarenmaalla	7
Rainetsalo muistelee, osa 5	8
Yhden lotan tie	9
Stubb viisumipakon poistoon	10
Heikinmaa: Sota-aika, osa 14	11

Seuraavat Kurkijokelaiset ilmestyvät 11.7., 1.8., 15.8., 29.8., ...

Toimitus ja puhelimet KIINNI loman vuoksi ke 9.7.-ma 21.7.

mestaruudesta, Teivon raviradalla juostiin Karjalan maraton ja Sorsapuiston kentällä kilpailtiin kyykän Suomen mestaruuksista.

Kesäjuhlan avajaiset oli järjestetty niin ikään Tampere Areenalle. Avajaisjuhlan puheen piti Karjalan Liiton liittovaltuuston puheenjohtaja Matti Puhakka. Tilaisuuden juonsi taiteilija Raita Karpo. Lauantai-illan juhlatanssit tahditti Korsuorkesteri. Vaihtoehtoisesti silloin saattoi myös hiljentyä luterilaisessa tai ortodoksisessa iltakirkossa.

Sunnuntaiamuna oli juhlamessu Tuomiokirkossa ja ortodoksinen liturgia Tampereen ortodoksisessa kirkossa sekä seppeleiden lasku muistomerkeille. Näyttävä juhla kulkue lähti liikkeelle puolen päivän aikaan Pyynikin urheilukentältä ja eteni Hämeenkatua kohti päiväjuhlan näyttämöä

Ratina stadionia. Päiväjuhlassa juhlapuheen piti puolustusministeri Jyri Häkämies, ja ohjelman juonsi teatteriohjaaja Sina Kujan-suu.

Sukututkijoiden neuvontapiste

Kesäjuhlilla oli perinteiseen tapaan sukututkijoiden neuvontapiste, jossa Karjalan Liiton sukututkija FT Kari-Matti Piilahti neuvoi juurien selvittämisessä. Sunnuntaina neuvontapisteessä oli myös sukututkija Marja Laine.

Ortodoksisten sukujen tutkimuksesta antoivat vinkkejä Johannes Sidoroff ja Ester Hopea Ortodoksisukujen tutkijapiiristä. Kesäjuhlilla oli esillä myös karjalaisten sukuseurojen infotauluja.

Saija Pelvas

Kurkijokelaisten ja pyhäjärveläisten yhteisen myyntipöydän takana vasemmalta Raili Kuosa, Maire Haavisto ja Heljä Suveri. Takana kurkkii pyhäjärveläinen Inkeri Hiiri.

27.6.2008

Kohti OKRA2008:aa

Lions Club Oripään Osmo Isotalo sai presidentti-vuonnaan 1981 ajatuksen järjestää maatalouskoneiden huutokaupan. Se pidettiin paikallisen seuraintalo Suojalan pihalla. Siitä se lähti, eikä kukaan varmaan osannut kuvitella, että kyseinen tapahtuma kasvaisi joka toinen vuosi järjestetyksi ja kunnioitettavaksi OKRA-maatalousnäyttelyksi. - Tänä vuonna ensimmäisen kerran kymmeneen vuoteen kaikki Suomen suuret keskusliikkeet ovat näyttelyssä yhtä aikaa esillä omilla osastoillaan, kertoi myyntipäällikkö Timo Rouhiainen.

OKRA tuo jälleen viikonlopuna 4.-6.7. Oripäähän kymmeniätuhansia vieraita. Näyttely on kasvanut yksipäiväisestä tapahtumasta kolme päivää kestäväksi suurtapahtumaksi. Se on noussut yhdeksi arvostetuimmista ammattilaisnäyttelyistämme. - Monet pitävätkin OKRAa parhaimpana myyntinäyttelynä, jossa käy oikeita asiakkaita, kiteytti Rouhiainen. OKRA on Suomen suurin talkoilla järjestetty maatalousnäyttely. Sen ansiosta Lions Club Oripää on noussut myös erittäin merkittäväksi lahjoittajaksi. Oripäässä ovat leijonien lahjoituksia saaneet vastaanottaa muun muassa kansanterveys- ja veteraanityö sekä lasten ja nuorten urheilutoiminta.

Tänä vuonna myös Kurkijoki-Säätiö, Kurkijokelainen ja Kurkijoki-museo näkyvät OKRAssa omalla osastollaan H9. Tervetuloa katsomaan, kuinka Arvi Heinonen väsää Kurkijoen piiskaa, Elvi Miikkulainen tekee neulakinnasta tai Antti Eklund on hevosen kanssa tukkisavotassa. Osastollamme on myös kuuluisa OINAS-pumppu, entisajan ”iki-liikkuja”.

Säätiömme osastolla saa tietoa sekä entisajan

Kurkijoesta että nykytoiminnasta kurkijokelaisten ja karjalaisten parissa. Kerromme lähes 60-vuotiaasta Kurkijokelainen-lehdestä, joka kesä Loimaalla järjestettävistä

pitäjäjuhlistamme – tänä vuonna juhlapuhujaksi on lupautunut kansanedustaja Marjo Matikainen-Kallström – sekä museostamme, jonka näyttelyssä voi tutustua niin Tervuhovin meijerin upeaan juustomuottiin kuin suutarin työkaluihin tai naisten tekemiin taidokkaisiin käsitöihin. Museossamme on esillä soittimia, reki sekä Kurkijoen kuuluisat piiska, vempeli ja virsikannel ja paljon muuta.

Nähdään Kurkijoen osastolla OKRAssa.

Raija Hjelm

”Pitäs, pitäs myllyyn hevosilla mennä, mutta ei ole kuormaa yhdellekään.”

Vanha sananparsa

Kuolleita

Rakkaamme

Lyyli Annikki KASKI

* 1.8.1925 Kurkijoki
† 29.5.2008 Oripää

Lämmöllä muistaen
Sirkka
Helmi
Tauno
Sirpa
sisarusten lapset perheineen

Olen kulkenut pitkän matkan
ja minua väsyttää.
Saan viimein levon ja rauhan
ja unen ihanan.

Siunattu läheisten läsnä ollessa.
Lämmin kiitos osanotosta suruumme.

Muistettavaa

Yhteislaulutilaisuus Albatrossin siivellä to 10.7. klo 19 Maretariumissa, Sapokankatu 2, Kotka. Laulattajana Erkki Liikanen. Solistivieraana Raija Kautonen Lahdesta. Järjestäjänä Junnun Lauluseura, jonka Bändi säestää laulut. Tilaisuus perutaan sateen sattuessa.

Kurkijoki-museo auki tänä vuonna seuraavan kerran su 13.7. klo 12-16 Loimaalla, Kojonperäntie 446. Avoimena myös pitäjäjuhla- ja viikonloppuna 9.-10.8. Muulloin sopimuksen mukaan. Tiedustella voi lehden toimituksesta.

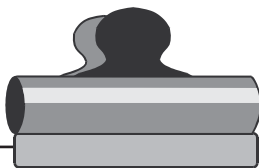
Hiitolan pitäjäjuhla 2.-3.8. Porissa.

Kurkijokelaisten 62. pitäjäjuhla 9.-10.8. Loimaalla. Muistojen ilmatat la 9.8. klo 19 Loimaan yhteiskoululla. Juhlamessu su 10.8. klo 10 Loimaan kaupunginkirkosta, josta lähetetään kukkatervehdykset muistomerkeille. Päiväjuhla su 10.8. klo 13 alkaen Loimaan yhteiskoululla. Katso ilmoittelua Kurkijokelaissa.

Pitäjäjuhlien aikaan on **mahdollista majoittua** Hirvikoskella Loimaan Evankelisella Kansanopistolla (puh. (02) 762 7217) tai kaupungin keskustassa oppilasasuntolassa, josta on lyhyehkot matkat kirkkoon ja yhteiskoululle. Asuntolassa on vuokrattavana kolme huoneistoa, joissa kussakin majoitustilat neljälle sekä keittiö. Yksi huoneisto maksaa 50 euroa vuorokaudelta (omatoinen ruokailu). Nopeimmille 12 varaajalle. Varaukset Olli-Pekka Rastaalta, puh. 050-350 0725.

Kurkijoki-Säätiö Kurkijokelainen

Koulukuja 7
32200 LOIMAA
Puh. (02) 762 2551,
050-521 3336
e-mail: toimitus@
kurkijokelainen.inet.fi
www.kurkijoki.fi

NIMIPÄIVÄT

pe 27.6.	Elviira, Elvi
la 28.6.	Leo
su 29.6.	Pekka, Petri, Petra, Petteri, Pietari, Pekko
ma 30.6.	Päiviö, Päivö
ti 1.7.	Aaro, Aaron
ke 2.7.	Maria, Maija, Mari, Meeri, Marika, Maiju, Maaria, Maikki, Kukka-Maaria
to 3.7.	Arvo
pe 4.7.	Ulla, Ulpu
la 5.7.	Unto, Untamo
su 6.7.	Esa, Esaias, Kirkastus-sunnuntai, Eino Leinon päivä, runon ja suven päivä
ma 7.7.	Klaus, Launo
ti 8.7.	Turo, Turka
ke 9.7.	Jasmin, Ilta
to 10.7.	Saima, Saimi

Hartaus sunnuntaiksi 29.6.
7. sunnuntai helluntaista

Yksi sinulta puuttuu

Muutama vuosi sitten havahduin siihen, että arkielämä oli väkisin vääntämistä. Missään, mitä tein, ei ollut iloa. Oli vain pakkoa ja täytymistä. Se oli miettimisen paikka. Jos ihminen on niin väsynyt, että ei jaksaa nauttia mistään eikä voi tehdä mitään iloiten, silloin ovat asiat pahasti pielessä.

Monella muullakin voi olla tuo sama kokemus. Sitä yrittää hoitaa kaikki asiat niin kuin on oppinut: pitää kodin puhtaina, hoitaa lapset moitteettomasti, huolehtia perheen monipuolisesta ruokavaliosta, elää sellaista elämää, jota ajattelee muidenkin elävän. Mutta mitään näistä ei tee mielellään. Eikä koskaan tule sellaista oloa, että näin on hyvä, ja nyt olen tehnyt voitavani.

Jesus sanoi omasta mielestään moitteettomasti elävälle nuorelle miehelle, että yksi sinulta puuttuu. Hän tarkoitti rakkautta ja siitä seuraavaa vapautta tehdä, niin kuin on oikein ja niin kuin hyvältä tuntuu. Tämä rakkaus on rakkautta itseä kohtaan, että ei vaadi itseltään mahdottomia, vaan uskaltaa jättää asiat puolitiehen. Ja se on rakkautta läheisiä kohtaan, kykyä olla läsnä sen sijaan, että täyttäisi päivänsä täytymisillä. Ja vielä: se on rakkautta elämää kohtaan, nauttimista hetkestä, jolloin vauva hymyilee tai aurinko hyväilee ihoa. Nauttimista hetkestä, kun arjen kommellukset purkautuvat nauruksi ja oma epätäydellisyys alkaa näyttäytyä koomisessa valossa.

Rakas Jumala, kiitos, että et halua meidän uhrejamme, vaan opetat elämään rakkaudessa.

Karoliina Löytty

Kirjoittaja on pastori Ylöjärveltä.

Tervetuloa

Sukalaiset, ystävät ja naapurit viettämään iltaa kanssamme 80-vuotispäivän merkeissä sunnuntaina 3.8.2008 klo 15 Raision kotiseutukeskus Krookilaan.

Hiikka ja Ilmari Hamunen

Lisäys ja oikaisu

Viime Kurkijokelaisen numerossa 12/6.6.2008 oli Kirsti ja Lauri Kohon timanttihääpäivästä kertova uutinen. Merkkipäivä oli tiistaina 24.6., kuten uutisessa oikein kerrottiin. Se, mikä jäi kertomatta, oli, että timanttihääpäri oli juhlapäivänään matkoilla.

Lauri Koho on kotoisin Kurkijoen Ihojärveltä ja Kirsti o.s. Paakkinen Lumivaaran Huhtervusta. Häät pidettiin 24.6.1948 morsiamen uudessa kotikunnassa Nivalassa, mutta hääkuva otettiin sulhasen kotipaikkakunnalla Loimaalla (Uusi Valokuvaamo, Loimaa).

Toimitus pahoittelee, että se julkaisi aiemmin toimitukseen saapuneen niukemman version merkkipäiväutisesta.

Onks tietoo KYSYMYKSET?

- Minä vuonna kielitolaki tuli Suomessa voimaan?
- Kuinka monta vankia Suomen vankiloissa oli elokuun 2007 alussa?
- Minä vuonna Viro irrottautui Neuvostoliitosta?
- Kuka perusti Pelastusarmeijan?
- Kuinka vanha on Venäjän pääministeri Vladimir Putin?
- Miksi valmuja yleisemmin kutsutaan?
- Mikä on Suomen eläimistä pitkäikäisin?
- Mikä oli Tarja Halosen ylioppilastodistuksen lukuaineiden keskiarvo?
- Missä järvessä sijaitsee Suomen sisävesien syvin kohta?
- Onko aasilla kaviot vai sorkat?

Kustantaja ja julkaisija: KURKIJOKI-SÄÄTIÖ
www.kurkijoki.fi

Toimitusneuvosto: Liisa Koistinen, Lauri Laukkanen, Tapio Nikkari, Jaakko Taitonen ja Leena Virtanen

Toimitus: Päätoimittaja Raija Hjelm ja kaikki Kurkijokelaisen ystävät

Toimitus: Koulukuja 7, 32200 Loimaa
Avoimena: Tiistaisin ja perjantaisin klo 9–14
puh./fax (02) 762 2551, matkapuh. 050-521 3336

Lakon tai muun ylivoimaisen esteen takia ilmestymättä jääneistä numeroista ei suoriteta korvausta. Toimitus pidättää oikeuden muokata ja lyhentää lähetettyjä aineistoja. Lehden vastuu ilmoituksen poisjäämisestä tai julkaisemisesta sattuneesta virheestä rajoittuu enimmäkseen ilmoituksesta maksetun hinnan palauttamiseen.

ILMOITUSHINNAT:

4-väri 60 centtiä/mm + alv 22 %
Mustavalko 45 centtiä/mm + alv 22 %

Säännöllisistä ja jatkuvista ilmoituksista huomattava alennus. Väri-ilmoitukset sopimuksen mukaan. Puhelimitse annettuihin ilmoituksiin sattuneista virheistä lehti ei vastaa. Ilmoitusaineistojen jättöaika: keskiviikko klo 16 mennessä.

Lehti ilmestyy pääasiassa joka toinen perjantai. Painosmäärä 2000 kpl.

TILAUSHINNAT:

vuosi..... 35 euroa
6 kk..... 20 euroa
3 kk..... 12 euroa
Pohjoismaat 39 euroa
Muualle 46 euroa

toimitus@kurkijokelainen.inet.fi
Tilinumero: LSOP 523900-4897

Sivunvalmistus:
Etusivu Frontpage, Loimaa
Paino: Satakunnan
Painotuote Oy, Kokemäki

ISSN 0782-5668

Haapasen Hautaustoimisto

TÄYDELLINEN HAUTAUSPALVELU
Puh. 762 2700 ja 762 2857

Heimolinnankatu 16, 32200 Loimaa

Liikeajan jälkeen Reunanen puh. 762 2700
Matkap. 0500 531 814, 050 561 0547

23.6. Ja minä sanon sinulle:
”Sinä olet Pietari, ja tälle kalliolle minä rakennan kirkkoni. Sitä eivät tuonelan portit voita. Minä olen antava sinulle tavasten valtakunnan avaimet.” Matt. 16:18-19

24.6. Minä lähetän sinut ihmisten luo, joilla on kovat kasvot ja taipumaton sydän. Sinun tulee sanoa heille: ’Näin sanoo Herra Jumala.’ Hes. 2:4

25.6. Älä pelkää heidän puheitaan, älä säiky heitä - he ovat uppiniskaista kansaa. Sinun tulee puhua minun sanani heille, kuulkoott tai olkoott kuulematta - he ovat uppiniskaisia. Hes. 2:6-7

26.6. Te olette kiviä siinä rakennuksessa, jonka perustuksena ovat apostolit ja profeetat ja jonka kulkmakivenä on itse Kristus Jeesus. Ef. 2:20

27.6. Hän liittää koko rakennuksen yhteen niin, että se kasvaa Herran pyhäksi temppeliksi, ja hän liittää teidätkin Hengellään rakennuskivinä Jumalan asumukseen. Ef. 2:21-22

28.6. Sinun tekojasi ylistetään polvesta polveen, isät kertovat ihmeitäsi lapsilleen, tuovat julki sinun kirkkautesi, loistosi ja kunniasi. Ps. 145:4-5

29.6. Kun Jeesus lähti jatkamaan matkaansa, muuan mies tuli juoksujalkaa, polvistui hänen eteensä ja kysyi: ”Hyvä opettaja, mitä minun pitää tehdä, jotta perisin iankaikkisen elämän?” Mark. 10:17

30.6. Jeesus katsahti häneen, rakasti häntä ja sanoi: ”Yksi sinulta puuttuu. Mene ja myy kaikki, mitä sinulla on, ja anna rahat köyhille, niin sinulla on aarre taivaassa. Tule sitten ja seuraa minua.” Mark. 10:21

1.7. Samuel sanoi kuningas Saulille: - Kumpi on Herralle mieleen, uhrit vai kuuliaisuus? Kuuliaisuus on parempi kuin uhri, totteleminen parempi kuin

oinasten rasva. 1. Sam. 15:22

2.7. Samuel sanoi Saulille: ”Minä en lähde takaisin sinun kanssasi. Sinä olet hylännyt Herran sanan, ja siksi Herra hylkää sinut: et saa olla Israelin kuningas.” 1. Sam. 15:26

3.7. Mutta jos te erottelette ihmisiä, te teette syntiä, ja laki osoittaa teidät rikkojiksi. Sillä se, joka muuten kaikessa noudattaa lakia mutta rikkoo sitä yhdessä kohdassa, on syyppää kaikilta kohdin. Jaak. 2:9-10

4.7. Joka ei toista armahda, saa itse armottoman tuomion, mutta joka armahtaa, saa tuomiosta riemuvoiton Jaak. 2:13

5.7. Minä sain avun, ja minun sydämeni riemuitsee, minä laulan ja ylistän Herraa. Herra on kansansa voima, voideltunsa apu ja turva. Ps. 28:7-8

6.7. Sitten heille ilmestyi Elia ja hänen kanssaan Mooses, ja nämä keskustelivat Jeesuksen kanssa. Pietari puuttui puheeseen ja sanoi Jeesukselle: ”Rabbi, on hyvä, että me olemme täällä.” Mark. 9:4-5

7.7. Samassa tuli pilvi, joka peitti heidät varjoonsa, ja pilvestä kuului ääni: ”Tämä on minun rakas Poikani, kuulkaa häntä!” Mark. 9:7

8.7. Jumala sanoi: ”Minä olen sinun kanssasi ja annan sinulle merkin siitä, että minä olen sinut lähettänyt: kun olet vienyt kansani pois Egyptistä, te saatte palvella Jumalaa tämän vuoren juurella.” 2. Moos. 3:12

9.7. Jumala sanoi vielä Moosekselle: ”Sinun tulee sanoa israelilaisille: Jahve, Herra, teidän isienne Jumala, Abrahamin, Iisakin ja Jaakobin Jumala, on lähettänyt minut teidän luoksenne.” 2. Moos. 3:15

10.7. Hänellä oli oikeassa kädessään seitsemän tähteä, hänen suustaan pisti esiin kaksiteräinen, terävä miekka, ja hänen kasvonsa olivat kuin loistava keskipäivän aurinko. Ilm. 1:16

Perhe uutisia

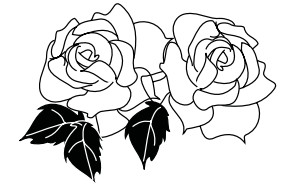
Herrasväki Urpalainen

Nora o.s. Hjelm ja Henri Urpalainen”marssivat” avioliittoon lauantaina 14.6. Pyhän Henrikin ekumeenisessa taidekappelissa Turussa. Hääjuhlaa vietettiin Meri-Karinan juhlasalissa, jossa otettiin paljon erilaisia potetteja. Tässä kuvassa nuoripari poseeraa Noran ukin ja mummin Risto ja Sirkka Hartikan kanssa. Noran ukki on kotoisin Kurkijoen Otsanlahdelta. Henrin mamma Tuovi Urpalainen o.s. Kokko on syntynyt Säkkijärven Laihajärvellä. Pappa Viljo Urpalainen on kotoisin Miehikkälästä. Nuoret Urpalaiset asuvat Turussa. Henri on Kotkasta kotoisin oleva insinööri, Nora opiskelee terveydenhoitajaksi. Kaasona häissä toimi Hanna Leppälä, bestmanina Joni Puhakka. Eevi Lähde oli morsiusneito, Aarni Lähde ja Robin Abrams olivat sulhaspoikia.

Merkipäiviä

Hilja Österman o.s. Ojalainen täytti 80 vuotta 1.4. Lokalahdella. Syntymäkotina oli Kurkijoen Titossa.

Päivänsankari Hilja Österman (toinen vasemmalla) serkkujensa Ulla Kauniston (vas.), Maija Petrimäen (toinen oik.) ja Anni Ojalaisen (oik.) kanssa.

Nimipäiväonnittelut 26.6. ja 6-vuotissyntymäpäiväonnittelut 28.6. johdosta
Jere Suvilalle
Loimaalle toivottavat
mummo ja papa
Hattulanmäestä

Veljeskansamme synkkiä aikoja

Lauantaina 14.6. menimme sukuseuramme retkelle Pärnuun. Meitä ihmettytti maassa silloin ollut suruliputus. Kaikkialla valko-sini-mustat liput olivat puolitangossa. Tietysti kysyimme, mitä oli sattunut. Vastaus oli selkeä: ”Tasan 60 vuotta sitten miehittäjävaltio Neuvostoliitto aloitti virolaisten kusaamisen Siperiaan.” Tuolle miehittäjän järjestämälle ”ryhmämatkalle” joutuivat lähtemään kaikki ne virolaiset, joita Stalinin kätyrit vähänkin epäilivät Neuvostoliiton vastaisiksi puheissa ja jopa ajatuksissa. Silloin sinne kuskattiin kymmeniätuhansia virolaisia rautateitse kylmissä tavaravauunuissa, ja matka kesti useita

viikkoja. Nälkä, kylmä ja niistä seuranneet sairaudet alkoivat heti koetella ihmisiä, joiden joukossa oli myös lapsia. He saivat kirjaimellisesti tuntea sen, kuinka ”Siperia opettaa”. Sain haastatella erästä miestä, jonka isoäiti ja äiti olivat myös joutuneet tuolle järkyttävälle matkalle. Heillä oli ollut oma kaunis koti Pärnussa. Eräänä päivänä oli taloon tullut joukko sotilaita, jotka olivat antaneet naisille vain viisi minuuttia aikaa pukea matkavaatteet päällensä! Mitään muuta ei saanut talosta mukaan ottaa! Kaikki muu oli jätettävä. Tuo Siperian matka oli noilta naisilta kestänyt 13 vuotta. Kun he viimein pää-

sivät palaamaan takaisin Pärnuun, he saivat kokea uuden järkytyksen. Heidän omistamansa asunto oli annettu sotilaiden käyttöön, eikä omistajilla ollut sinne mitään asiaa. Irtaimisto ja talo oli menetetty. Ei todellakaan ollut ihme, miksi Virossa edellä mainittuna lauantaina suruliputettiin, eikä sitä ei tehty pelkän omaisuuden katoamisen johdosta. Tuolta kommunistien järjestämalta Siperian reissulta jäi tuhansia ihmisiä palaamatta, eikä se johtunut pelkästään luonnollisista kuolemista. Suurensuuret kiitokset meidän lotillemme, veteraaneillemme ja kaikille niille, joiden raskaiden ponnistelujen ja uhrien sekä uhrauksien johdosta meille suomalaisille ei käynyt samoin!

Eino Vepsä

Lumivaaralaisten kirkkopyhä ja Lumi-Säätiön 60-vuotisjuhla

Lumivaaralaisten kirkkopyhä ja säätiön 60-vuotisjuhla aloitetaan jumalanpalveluksella sunnuntaina 13.7. klo 10 Alavuden kirkossa. Lumi-Säätiön hallintoneuvoston jäsen, kansanedustaja, pastori Lauri Oinonen saarnaa. Elna Muhonen o.s. Kirmanen laulaa tuttuja lauluja kirkossa ja seurakuntatalolla. Narvan marssin soidessa kirkosta lähetetään seppelepartiot muistomerkeille. Syksyllä tulee kuluneeksi 60 vuotta Lumi-Säätiön perustamisesta. Säätiö perustettiin vuonna 1948 vaa-limaan entisen Lumivaaran kunnan asukkaiden ja heidän perillistensä keskuudessa karjalaista yhteishenkeä sekä tukemaan heidän henkisiä ja taloudellisia pyrintöjään. Valvontakomissio kielsi pakkoluovutetun alueen kuntien nimien käyttämisen säätiöiden nimissä. Lumi-nimellä hämättiin silloista valvontakomissiota. Alavuden seurakuntatalolla on mahdollisuus tutustua Lumivaaran kirkon entisiin kirkkotekstiileihin ja esineisiin. Hallituksen

puheenjohtaja Kari Rapo kertoo esineistä ohjelman lomassa. Säätiön toimintaa sen synnystä ja omasta lapsuudesta lähtien on seurannut hallintoneuvoston nykyinen puheenjohtaja keuruulainen Olavi Iivonen, joka esittää juhlassa säätiön tervehdyksen. Seppo Rapo kertoo lumivaaralaisten evakkomatkista. Lopuksi Alavuden kirkkoherra Timo Kumpunen tuo seurakunnan tervehdyksen ja siunaa yleisön kotimatkalleen. Tule ja tuo jälkikasvusi mukaan lumivaaralaisen kulttuurin pariin!

Kari Rapo
hallituksen pj
sihteeri

”Perinteitä on pitkälti menneiltä ajoilta. Ne tuntuivat siellä silloin eivätkä ne ole vielä kukaan kadonneet. Ne elävät yhä meidän, meidän lastemme ja lastenlastemme sydämissä.”

Rovasti Paavo Kiuru

Toimittaja Kuikan mummo Kurkijoelta

Muun muassa Ilta-Sanomien kolumnisti, toimittaja Jukka Kuikka kirjoitti viime maanantain 23.6. Ilta-Sanomissa seuraavaa: ”Totta kai puhelinkeskukset ovat kehittyneet siitä, kun mummoni oli Kurkijoen sentraalisentra ja kuuli presidentti Relanderin puhut. Tosin Reissu-Lasse oli Suomen mitäänsanomattomin presidentti juorujenkin suhteen. Anna-mummo on ollut sukumme kautta aikojen vaikuttavin henkilö, niin kuin rippipappi. Jos kytkentälaite alkoi savuta, mummo korjasi sen. Kaikki pelkäsivät mummon kätkeviä salaisuuksia eikä kukaan uskaltanut pilkata köyhää sukuaamme. Julkisuuden tuomio olisi ollut hirveä. Kartanon Aar-

nen ja Pirjon puuhut ladosa olisivat päässeet aikansa suullisiin lööppeihin Keski-Karjalan Osuuskaupan lyhyttavarapuoella.”

Tunteeko kukaan

Kiinnostuin tästä Anna-mummosta, mutta en löytänyt häntä Kurkijoki-kirjoista enkä nettisivuilta. Keitähän olivat Kartanon Aarne ja Pirjo? Tietääkö joku lukijoista? Nähtävästi Kuikan mummo ei kyennyt ihan kaikkia salaisuuksiaan pitämään omana tietonaan, koskapa Jukka-jälkeläisellä tuntuu olevan ainakin jotain tietoa...

Tapio Nikkari

Ilmi Kärävä:

Kokemuksiani talvisodasta Kurkijoella Osa 2

Ryssän pommituslennot

Talvisodan aikana vallitsi oikea pakkasten pakkanen. Jouluna oli vain – 20 astetta, mutta tammikuun 7. päivän tienoilla oli päivisin – 30 ja yöllä – 39 °C. Lopotilla lämpötila oli – 42 °C.

Helmikuussa oli joitakin lumipyryjä, mutta enimmäkseen oli kirkasta, joten ryssillä oli ilmasta hyvä näkyvyys ja Elisenvaaraan kohdistui paljon pommituksia. Koneet tekivät pommituslentoja öisinkin, varsinkin kuutamoyöt olivat tässä suhteessa pahoja. Toivoimme siis pyryä ja huonoa näkyvyyttä.

Pian huomasimme, etteivät ryssän pommituslentäjät olleet kiinnostuneita meistä kurkijokelaisista, eihän meillä kulkenut rautatietäkään yhdeksän kilometrin päässä sijaitsevaa Alhoa lähempänä. Alhoa pommitettiin välillä, ja varsinkin sivuraiteella seisovia junia sekä sotilaita ammuttiin ilmasta konekivääreillä. Me havaitsimme vain, että taas lentokoneet tulevat ja pommit pudotettuaan palaavat takaisin.

Korkealla mäellä sijaitsevan Kurkijoen kirkon torni oli ryssille selvästi kiintopiste, jonka mukaan venäläiset lentäjät suunnittivat tärkeimpiin pommitus-

kohteisiinsa Elisenvaaran ja Hiitolan rautatienristeyksiin ja pommit pudotettuaan takaisin Petroskoihin ja muille kotikentilleen.

Laskimme Topin kanssa, kuinka monta ryssän lentokoneetta näimme yhdellä kertaa samanaikaisesti ilmassa. Ennätys oli 44 kappaletta. Monta kertaa taivas näytti olevan täynnä ryssän lentokoneita. Vain yhden kerran kuulumme pommin putoavan melko lähelle kotiamme. Kuului kova paukaus, ikkunat helisivät, ja lattia tärisi, kun pommi räjähtäen putosi Riekkalaan 2–3 kilometrin päähän. Helmikuussa ryssä pommitivat Räihävaaraa.

Varsinkin Elisenvaara sai osakseen hirvittävät pommitukset. Meille asti kuuluva jyrynä ja pauke oli kamottavaa kuultavaa. Miten ihmiset pystyivät olemaan sellaisen jatkuvan pommituksen keskellä? Hiitolaa ryssät pommittivat vähän vähemmän.

Kannakselta kantautui meille asti jatkuvaa tykkien jylinää Laatokan yli. Mutta Kurkijoen Lopotti ja opisto säilyivät. Olikohan syy siinä, että alueen tärkeintä maamerkkiä, kirkontornia ei saanut hävittää? Kun joskus kävimme Paratsussa hiihtämässä ja Laina ja Sirkkakin olivat mukana, vedimme kuitenkin varmuuden vuoksi Lainan valkeat apteekkitakit yllemme lumipuvuiksi.

Sortavalakin sai osansa

Aino soitti Sortavalasta helmikuun alussa: 2.2.1940 kaupunkia oli pommitettu koko päivän, 12 tuntia. 65 taloa paloi, ja koko kaupunki oli tulimerenä. Osa taloista tuhoutui sirpalepommeista. Sortavalan luterilainen kirkonkin paloi tuona päivänä.

Neuvostolentokoneita oli päivän aikana käynyt Sortavalan kaupungin yllä peräti 200 kappaletta. Pommitukset eivät yltäneet Karmalaan asti, joten Elsan ja hänen miehensä Jaakon koti säilyi, vaikka se oli vain viiden kilometrin päässä kaupungin keskustasta.

Vaikka itse Karmalanhovia ei pommitettu, lankoni Jaakko Väisälä, Karmalanhovin isäntä, joka oli täysin

Tässä vuonna 1940 otetussa kuvassa esiintyy suojeluskuntaupseeri, filosofian tohtori Veli Räsänen, joka toimi lehtorina Kurkijoen maamiesopistossa. Opiston toimisto oli keskeytettynä talvisodan aikana, ja Veli Räsänen kävi päivittäin suojeluskuntatalossa hoitamassa tehtäviään. Kuva Ilmi Kärävän (o.s. Räsänen) kokoelmasta.

kuuro, kertoi, että tullessaan 2.2. hevoson vetämällä reelillä Sortavalasta talvitietä Karmalanjärven yli hän huomasi, kun järven jäähän alkoi yhtäkkiä syntyä reikiä: ryssän hävittäjälentokoneet ampuivat konekivääreillä.

Aino tuli välillä viikoksi kotiin lomalle sairasjunasta, jossa oli raskasta työkennellä, koska venäläiset lentokoneet jatkuvasti häiritsivät sairasjunia rintaman ja Sortavalan välisellä rataosuudella. Tällöin juna jouduttiin pysäyttämään, ja haavoittuneet kannettiin syvässä hangessa paareilla suojaan metsän puolelle.

Helmikuussa saimme Kurkijoelle kaksi suomalaista Fokker D-21 -merkistä hävittäjälentokoneetta. Ne tulivat Laikkalanlahden jälle opiston rantaan. Seurasimme kodin ikkunasta näiden koneiden lento-ohjelmia ja laskeutumisia jälle

noin 300 metrin päässä. Koneilla käytiin ilmataisteluja venäläisten I-16 -koneita vastaan. Kuului kovaa ampumista ja räiskettä.

Kerran näimme viiden venäläiskoneen lentävän Elisenvaaraan päin, yksi niistä savusi, ja vain neljä palasi takaisin. Isä kävi Elisenvaaraan menevän tien varrella katsomassa tämän alasammutun koneen hylkyä.

Maaliskuun alussa ruvettiin Lopotilla puhumaan, että Kurkijoeltakin pitäisi asukkaita ryhtyä evakuoimaan, ainakin lapsia ja vanhuksia. Opiston lapset olikin jo viety Kiteelle turvaan.

Meillä ei ollut vanhuksia eikä lapsia, Topikin oli jo 14-vuotias ja nopeajalkainen toimittamaan asioita. Jos jossakin vaiheessa olisi pakkolähtö, menisimme Simoon isän vanhaan kotitaloon. Toistaiseksi Lopotilla

Karmalanhovin kartanon päärakennus Sortavalassa. Kartanon omisti Ilmin sisaren Elsan mies Jaakko Väisälä. Väisälät itse kutsuivat tilaansa Variksenmäeksi päärakennuksen takana sijainneen mäen mukaan. Kuva Ilmi Kärävän kokoelmasta.

Juho Toiviainen:

Elisenvaaran verilöyly.

Muistelma 15 vuoden takaa.

Kurkijokelainen Nro 23, 13.6.1959 ja Nro 24–25, 18.6.1959. Kopioinut ja editoinut Tapio Nikkari.

Juhannuspäivänä 20.6. tulee kuluneeksi 15 vuotta suurimmasta Suomessa siviiliväestöön kohdistuneesta tuhopommituksesta, joka aikoinaan herätti huomiota kautta maan, vieläpä ulkomaillakin. Seuraavassa lyhyt kuvaus tästä järkyttävästä tapahtumasta. Totaalisen sodan kasvot paljastuivat kaikessa kaameudessaan.

Kirkkaana ja autereisena oli keskikesän yö valjennut päiväksi, kun pyörälläni ajelin kohti kirkonkylää ja siellä olevaa is-joukkojen pääma-

jaa, johon oli edellisenä iltana saanut komennuksen toimimissani joukkueenjohtajana Elisenvaaran Sikiönmäelle majoitetussa is-joukkueessa. Poikettuani koulutilan rakennuksissa sijaisevassa toimistossa huomasin, että suoritettuani saamani tehtävän minulle jäi aikaa vielä pari tuntia omaan käyttööni. Kun Kurkijoen–Lahdenpohjan välillä oli erittäin vilkas autoliikenne, hyppäsin erään autoon päättäen käydä Otsanlahden hautausmaalla katsomassa, olivatko vanhempieni hautakummut, joiden hoidosta oli keväällä sovittu, kunnossa. Lintujen ihana musiikki täytti ilman, Suomen kesä oli kauneim-

millaan.

Todettuani kaiken olevan kunnossa, nousin kiviaidalle luodakseni vielä silmäyksen vainajien viimeiseen lepopaikkaan. Silloin alkoi Hiitolan suunnasta kuulua valtavaa potkurien aiheuttamaa huminaa, ja näköpiiriin ilmestyi laivue, joka yhdeksän koneen parvissa lensi nopeasti pohjoista kohti. Aavistin kotikyläni tuhon hetken koittaneen. Seurasimme tapahtumaa ohi ajaneesta sotilasautosta, jonka pysäytin päästäkseni takaisin Lopottiin. Kolmena aaltona syöksyi laivue päästään pomminsa, joiden irtautuminen näkyi selvästi, vaikka välillä olevat metsäiset ja kumpuilevat

maisemat ehkäisivät räjähdysten äänen. Toimistossa oli jo tieto tapahtuneesta, ja sain tehtäväkseni koota käsillä olevat polkupyöriillä varustetut miehet.

Lähdimme ajamaan tuolta 14 km:n taivalta Elisenvaaraan niin nopeasti kuin keski-ikäiset miehet voivat. Lähelle ajettuaamme voimme järkyttäneinä todeta tapahtuneen. Pommitus oli ollut systemaattisen tarkkaa. Osuuskauhan seutu ja uudelleen rakennetut rautatieläisasunnot olivat suurin piirtein säilyneet, lukuunottamatta kato- ja akkunavaurioita, mutta ratapihan seutuvilla tuho oli sitä täydellisempi.

Toistakymmentä kiskopa-

ria käsittävästä ratapihasta vain yksi oli kulkukelpoinen. Silloin kun pommitus alkoi, oli ratapihalla ollut ainakin kuusi eri suuntiin lähdössä olevaa junaa, joista kaksi oli Kannakselta tulevaa evakojunaa ja yksi sotilasjuna. Osa vaunuista oli mennyt täysosumista pirstaleiksi, osa oli kaatunut ja osa paloi parhaillaan. Onneksi ei junissa ollut suurempia ammuslasteja. Ensimmäinen silmiini osunut kohde oli postivaunu, mikä täysosuman saaneena oli täysin tuhoutunut. Avautunut kirje ajalehti jaloissa. "Rakas Antti, koeta nyt saada lomaa ja tulla katsomaan laivoja ja meitä. Pikku Risto voi oikein hyvin..." En voinut

lukea enempää.

Ei mennyt perille tämä kirje eivätkä tuhannet muut tässä postivaunussa olleet kirjeet, mitkä ilmanpaineesta olivat lennelleet laajalle alalle ratapihalla. Paketeista oli suuri osa sentään säilynyt.

En ollut saanut mitään ohjeita tehtävää varten, joten tein kierroksen ratapihan kaaoksen keskellä sekä ympäristössä. Tulkoon mainituksi, että ratapihan kunnostus oli monin paikoin jo kuumeisesti käynnissä yhtä aikaa raivaustyön kanssa. Tuolla irrotettiin miesvoimin ehjäksi jääneitä vauvoja palavista ja siirrettiin etemmäksi. Täällä veturin ja pitkän varpin avulla vedettiin

49 Kurkijokelainen
VUOTTA SITTEN...

ja opistolla olisi turvallis- ta, ainakin niin kauan kuin kirkontorni olisi paikallaan. Kaupatkin olivat auki.

Rauhan katkerat ehdot

Maaliskuun 10. päivänä Lo- potilla kerrottiin – Lopotti oli Kurkijoen tärkein tieto- toimisto – että entinen presi- denttimme Svinhufvud olisi matkustanut Berliiniin neu- vottelemaan mahdollisesta Suomen ja Neuvostoliiton välisestä rauhasta. Iloitsim- me jo 12.3. siitä, että rauha tulisi eikä meidän tarvitsisi- kaan lähteä minnekään eikä jättää Kurkijokea, ja elämä jatkuisi mahdollisesti sa- manlaisena kuin ennenkin.

Mutta kun rauha 13.3. klo 11 tuli, se oli hirmuinen järkytys: meidän piti luo- vuttaa ryssälle suuret alu- eet isänmaastamme, alueet, joita venäläiset eivät olleet sodassa vallanneet, Kurki- jokikin. Neuvostoliitolle piti luovuttaa Kaakkois- Suomi, rajana Virolahti– Enso–Uukuniemi–Värt- silä–Korpilahti, ja lisäksi Suursaari sekä itäiset saaret, osa Sallaa ja Kuusamoa se- kä osa Kalastajasaarentoa Petsamosta. Hankoniemi vesialueineen oli annettava Neuvostoliitolle vuokralle 30 vuodeksi. Olipa aika- moiset rauhanehdot!

Siihen sota loppui. Ei kuulunut enää tykkien jy- linää eikä pommikoneiden jyminää eikä pommien rys- kettä. Mutta Käkisalmen suunnassa taivas loisti puna- hehkuisena, kun Waldhofin tehdas varastoineen paloi.

Evakkoon lähtö

Kaikkien karjalaisten oli lähdettävä viikon kuluessa ja jätettävä ryssälle kodit, maat ja metsät. Samoin sal- lalaisten, kuusamolaisten ja petsamolaistenkin, sekä saarten ja Hankoniemen asukkaiden.

Monet evakoista eivät

tienneet, minne he joutui- sivat. Pois vain venäläisten tieltä karjoineen kaikkineen, minkä mukaan pystyi otta- maan. Ulos vain pakkaseen ja uuden rajan yli. Se oli aivan käsittämättömän jär- kyttävää vääryyttä. Mutta karjalaiset ja muut evakot kestivät sen.

Minun perheelleni Kur- kijolta lähteminen oli käy- tännössä yksinkertaisem- paa. Kotimme oli valtion omistama työsuhdeasunto. Rakastimme sitä toki tie- tenkin eniten maailmassa, olihan perheemme asunut siinä 18 vuotta ja minäkin 17 vuotta. Simossa oli kui- tenkin valmis koti, isän van- ha kotitalo.

Silti oli raskasta ajatella, että oli lähdettävä. Olivat- han Kurkijoen kirkonkylä, Lopotti ja opisto säilyneet sodasta huolimatta aivan ehjinä, yksikään pommi ei ollut sinne osunut, koska venäläiset eivät ilmeisesti mielestään olleet voineet polttaa Kurkijokea. Miten lentokoneet olisivat muu- ten löytäneet Elisenvaaraan ja Hiitolaan ja sen jälkeen omille kotikenttilleen, jos kirkko olisi tuhoutunut?

Vielä ennen Kurkijoelta lähtöämme kiipesin Liisa Karttusen kanssa Linna- vuorelle jäähyväiskäynnil- le. Katselimme kaihomielin lumen peittämää opistoa ja Lopottia. Liisa tuumasi: ”Kun tämä saadaan joskus takaisin, palaamme tänne, vaikka olisimme 100-vuo- tiaita mummoja.”

Ehdin tehdä kaipaavan jäähyväiskierroksen myös opistolla, jossa tapasin opiston kanslistin Helmi Huttusen pyyhkimässä pö- lyä juhla- ja luentosalissa. Kysyin, miksi hän niin teki. Hän vastasi minulle: ”Että kun ne tulevat, ne näkevät, että täällä on asunut sivisty- nyt kansa.”

Rintamalta palaavia vä- syneitä sotilaita kulki Kur- kijoenkin kautta koteihin- sa. Kuulin jonkun sanovan maantiellä Linnavuoren

rinteen kohdalla maamies- opiston ja kirkonkylän rakennuksia nähdessään: ”Täytyykö näin kaunis ky- läkin jättää ryssille?”

Monet sotilaat poikkesi- vat sisälle kotiimme katso- maan pakkauspuuhiamme. Joukossa oli nuori virolainen vapaaehtoinen sotilas Mar- tin Tammik. Vuosikymme- niä myöhemmin tiedustelin virolaisilta sotaveteraaneil- ta, tiesikö kukaan mitään sennimisestä sotilaasta. Lopulta löysin käteeni tul- leesta Viron vapaaehtoisten nimiluettelosta maininnan: ”Martin Tammik ja hänen veljensä kadonneet. Siperi- aanko?”

Meillä oli eteisen hattu- hyllyllä vanha venäläinen messinkinen metsästystor- vi, jonka töräyksillä äidillä oli ollut tapana verannalta kutsua meitä syömään ol- lessamme uimassa. Sen isä lahjoitti jollekin tähän tor- veen ihastuneelle sotilaalle kotiin vietäväksi. Emme sitä tarvinneet, eihän meillä olisi enää Laatokkaa. Perhosko- koelmani sai eräs upseeri viedä hyönteisiä harrasta- valle pojalleen muistoksi

Karjalasta.

Sitten valmistauduimme jättämään kotimme ja Kur- kijokemme. Äiti, Topi ja mi- nä lähdimme ensimmäisinä 17.3.1940 kirkkaassa maa- liskuun auringonpaisteessa, mutta synkin mielin. Puin päälleni kaksi mekkoa saa- dakseni mukaan enemmän vaatteita. Topi sai päälleen äidin kaniturkin, jota kyllä- kin vieroksui kovasti.

Parikkalassa pääsimme Syväoron asemalta junaan reppuinemme ja matkalau- kuinemme. Aikaa matkaan Simon asemalle Savonlin- nan, Kuopion, Iisalmen ja Oulun kautta kului kolme vuorokautta.

”Olisitte jääneet Karjalaan!”

Olimme Simossa myöhään illalla, ja tyly asemamies valitti karjalaisten aiheutta- maa suurta vaivaa: ”Olisitte jääneet Karjalaan!” Olisiko meidän pitänyt pyytää hä- neltä anteeksi? Otimme vain reput selkään ja jätim- me matkalaukut asemalle säilytettäväviksi.

Mitään ajoneuvoa ei ol-

lut saatavilla, joten läksim- me tallustamaan lumista maantietä pitkin Pahnilaan, kuuden kilometrin päässä sijaitsevaan isän entiseen kotitaloon. Taivaltaessam- me pakkasessa pimeää maantietä pitkin minuun iski yhtäkkiä valtava väsymys. Heittäydyin tienvierustan kinokseen pitkälleni.

Väsymys ei ollut pelkäs- tään matkaväsymystä, vaan se oli Karjalan-ikävää, huol- ta tulevasta, tietoa evakko- kansan kärsimyksistä ja tietysti helpotusta siitä, että olimme selvinneet hengis- sä sodasta. Näitä ajatuksia ajatellen makasin hangessa hetken ja sitten jatkoimme matkaa.

Onneksi perillä talossa oli lämmin sinne lopulta saapuessamme. Paikalla oli nimittäin Helsingistä sotaa paossa isän Martti-veljen vaimo Hilde-täti lapsineen.

Seuraavana päivänä tu- livat Sirkka ja Laina. Hei- dän jälkeensä saapui isä, joka kertoi useiden muiden karjalaisten tapaan katkais- seensa lähtiessään talon lip- putangon: ”Tähän tankoon ei koskaan ryssän lippu

nouse!”

Viimeisenä saapui Aino Sortavalasta Kurkijoen kaut- ta. Hän kertoi paluumatkalla olleiden sotilaiden löytäneen autoiksi jääneistä taloista täysinäisiä hillopurkkeja, jotka sitten paiskeltiin pitkin seinäiä sekä sotaväsymyksen että epäoikeudenmukaisista rauhanehdoista aiheutuneen katkeruuden vuoksi.

Aino kertoi saaneensa jonkinlaisen hermoromah- duksen tultuaan tyhjen- nettyyn kotiimme. Hän oli ääneen itkien juossut huo- neesta toiseen, kunnes oli vähän rauhoituttuaan löy- tänyt salin kukkaruukussa kukkineen appelsiinipuun, jonka minä olin joskus sie- menestä kasvattanut.

Aino oli katkaissut puusta oksan, jossa oli ollut kukkia ja vienyt sen Kurkijoen san- karihaudalle. Sitten hänkin oli ollut valmis lähtemään evakkomatkalle viimeisten palaavien suomalaisten so- tilaiden mukana.

Loppu

Elisenvaaran asema näytti tältä ennen talvisotaa vuonna 1938. Kuva Ilmi Kärävän kokoelmasta.

kiskoilta suistuneita vaunu- ja takaisin. Täysin palaneita vaunujäännöksiä hinattiin pois, jne. Vaikeasti haavoit- tuneita ihmisiä oli koottu useita kymmeniä, ja näitä kiidätti juna kohti Savonlin- naa. Vain harva heistä pelas- tui, siitä on todisteena uhrien joukkohauta siellä muutama vuosi takaperin pystytettyine muistomerkkeineen.

Ratapihan itäpuolelta, asemapäällikön puistosta ja äsken valmistuneen uuden postitalon seutuvilta ja siitä joelle päin löytyi useita vai- najia. Tältä alueelta löysin mm. lomamatkalla olleen kotkalaisen (elisenvaara- laisen) poliisi Valtosen vai- monsa ja poikansa kanssa matkansa päästä. Olin juuri muutama tunti takaperin ta- vannut perheen Lopotissa, ja he kertoivat matkustavansa päiväjunassa Kotkaan. Tämä juna ei koskaan lähtenyt.

Ratapihalla ei ollut kovin useita vainajia. Tapasin vain viisi sotilasta ja kymmen-

kunta siviilivainajaa, jou- kossa kolme lasta. Lähellä uutta tavaramakasiinia olin tunnistavinani erään vaina- jista suutari R:ksi kotikyläs- täni, mutta hän elää vieläkin Mellilässä. Kapteeni, jonka komppania oli ollut tuhou- tuneessa sotilasjunassa, tu- li näillä seuduin vastaani. Hän kertoi vakavin kasvoin: “Olen monien sotien ja mo- nien taisteluiden tuttu, mutta koskaan en ole yhtenä päivä- nä kokenut komppaniassani näin isoja menetyksiä ja li- säksi ilman mitään tavoketta tai päämäärää. Yhdeksäntoisa- ta vainajaa olen löytänyt. En tiedä, onko haavoittuneiden joukossa ketä.”

Suurimmat evakkoperhei- tä kohdanneet tuhot olivat rautatiealueen länsipuolen maastossa. Täällä ollutta ve- sakkoa olivat sirpalepommit lakaisseet kuin jättiläisniitto- koneella, ja melkein jokai- sella aarilla oli joku vainaja murtunein jäsenen. Saimme ohjeet käydä kokoamaan ja

tunnistamaan vainajia. Tun- nistaminen osoittautui mel- kein mahdottomaksi, sillä hyvin harvalla oli mitään papereita niissä vaatteen- riekaleissa mitä oli jäljellä. Useathan olivat vain muo- dottomia lihakasoja ilman jäseniä. Seitsemän paariparia alkoi sekä ruumiillisesti että henkisestikin raskaan työnsä, mikä saatiin päätökseen vä- hän jälkeen puolen yön.

Huomasin yön kuluessa, että taistelukenttien “hyee- nat“ olivat täälläkin liikkeel- lä, sillä monia käsilaukkuja ja arvoesineitäkin, joita vai- najilla olin aikaisemmin näh- nyt, eivät kantajat enää löy- täneet. Monet kantajat eivät kestäneet ällöttävää löyhkää, vaan miehiä oli vaihdettava, toisten levätessä sillä aikaa. Sotilasvainajat koottiin erik- seen yksikkönsä toimesta.

Seuraavana aamuna soti- lasautot ajoivat kertyneen ih- missassan maanviljelyskou- lun navettaan kirkonkylässä, jossa omaiset tunnistivat vie-

lä muutamia. Nämä ja loput haudattiin tuntemattomina joukkohautaan Kurkijoen kirkkomaahan. Tuskin lienee saatu aivan tarkkaa selvää uhrien lukumäärästä, mutta se lienee ollut siinä 170–200 välillä.

Olen kuvannut vain pää- kohtia tämän ihmisteurastuk- sen jälkinäytelmästä. Ne, jot- ka pelastuivat ihmeellisellä tavalla tuhosta tahi ne, jotka olivat korjaamassa jälkiä, ei- vät tapausta elämänsä aikana unhoita. Sekä Elisenvaaran, Virasojan että monet muut ihmisiin kohdistuneet tuho- pommitukset muistuttavat meille, mihin nykyisessä, käsitykseni mukaan jo nä- köpiirissä olevassa sodassa pyritään. Sinä päivänä kun sota syttyy, on ihmishenki käynyt arvottomaksi. Miljoo- nia saattaa tuhoutua yhtenä päivänä. Jumala varjelkoon pientä Suomen kansaa, joka haluaa vain elää rauhassa, tämmöisiltä tuhon päiviltä.

Rakas suomen kieli

Minä lähdin Thaimaahan, sen ihmeitä katsomaan. Ilomielin, paljon nähtyäni saavuin kotimaahan ihanaan.

Nyt joukolla mennään Thaimaaseen, sinne nykyisin lennetään. Tulevatko matkalta kotimaaseen, näinkö kieltämme hellitään?

Rakas äidinkielemme ansaitsee paremman kohtelun, myöskin sääsäty särähtää korvassani mun.

Nainen sanoo miehelle: “Kun sä menet synnyttämään.” Siinä vain yksi esimerkki, miten nykyisin säätetään.

Miten voi puhua itsestään “kun sä” –muodossa? Ei se minulta onnistu tällä kansakoulupohjalla.

Sirpa Aaltonen-Veikkolainen

Puolustusministeri Jyri Häkämies:

Karjalan kehittämisestä etua molemmille valtioille

Minulle on itsekkin karjalaiset sukujuuret omistavana henkilönä suuri kunnia ja ilo puhua teille tänään täällä Tampereen stadionilla. Tuhannet karjalaiset ovat matkanneet eri puolilta maata tänne Pirkanmaan sydämeen perinteisille karjalaisten kesäpäiville, juhlaan jota on vietetty jo 60 vuoden ajan. Pienimuotoisesta urheilukilpailusta on kasvanut yksi Suomen kesän merkittävimmistä kansanjuhlista.

Karjalaisten kesäjuhlat järjestetään Tampereella nyt järjestyksen kerran. Paikka on erinomainen kahdesta syystä. Tampere, Pirkanmaa ja Häme on alue, jonne monet siirtokarjalaiset siirtyivät sodan jälkeen. Karjalaisilla on ollut näkyvä rooli monissa Hämeen kaupungeissa ja pitäjissä. Tähän he perustivat perheensä ja työpaikkansa ja ryhtyivät omalta osaltaan luomaan vaurautta koko Suomelle.

Tampere on hyvä valinta myös tämän vuoden kesäjuhlien teeman, mittavien sotakorvausten, kannalta. Jatkosota ei eräissä mielessä päättynyt syksyn 1944 välirauhansopimukseen tai Lapin sodan päättymiseen, vaan kansamme erilaiset ponnistelut jatkuivat. Kotinsa ja omaisuutensa Karjalaan jättäneet oli asutettava uusille paikkakunnille. Lisäksi jouduimme maksamaan ankarat sotakorvaukset eli siirtämään osan kansallisesta varallisuudestamme Neuvostoliitolle, jonka johtajat vasta hieman ennen Neuvostoliiton hajoomista vuonna 1991 myönsivät maansa aloittaneen sodan marraskuun lopussa 1939.

Näistäkin tehtävistä kuitenkin selvittiin ja haasteet käännettiin voitoksi. Sotakorvaukset loivat vahvan perustan suomalaiselle teolliselle osaamiselle. Tätä osaamista olemme voineet sittemmin hyödyntää monin eri tavoin.

Suomi selvisi voittajana rauhansopimuksen velvoitteista. Kotinsa ja omaisuutensa menettäneet karjalaiset osoittivat uusilla kotipaikkakunnillaan sitkeytensä ja tarmokkuutensa. Talot rakennettiin, pellot kynnettiin ja kylvettiin, työpaikat ja asunnot hankittiin, lapset koulutettiin. Karjalassa perustetut yritykset jatkoivat toimintaansa muualla Suomessa, ja Viipurin Reippaasta tuli Lahden Reipas.

Karjalaiset ottivat vastuunsa lähtemällä aktiivisesti mukaan poliittiseen toimintaan niin valtakunnallisella kuin kunnallisellakin tasolla. Valtioneuvos Johannes Virolainen oli poliitikassa tämän hengen konkreettinen ilmentymä. Karjalaiset ovat elävä osoitus lujan tahdon ja

Puolustusministeri Jyri Häkämies (oik.) oli tämänkertaisten Karjalaisten kesäjuhlien juhlapuhuja. Hän piti puheensa pääjuhlassa sunnuntaina 15.6. Tampereen Ratinan stadionilla. Katsomossa myös arkkipiispa Leo (vas.) ja Karjalan Liiton puheenjohtaja Markku Laukkanen (kesk.). Sää ei ollut juhlille oikein suosiollinen. Kuva: Karjalan Liitto.

päätäväisyyden keskeisestä merkityksestä ihmisen menestymiselle.

Eurooppa on muuttunut voimakkaasti viime vuosikymmeninä. Kylmän sodan suurvaltakilpailun ahtaissa puitteissa maakunnalliselle ja heimoidentiteetille oli varattu kovin kapea liikkumala. Tilanteen lauettua vuodesta 1989 eteenpäin nämä tukahdutetut identiteetit voimistuivat eri puolilla Eurooppaa. Pahimmillaan kehitys johti Jugoslavian hajoamiseen liittyviin järkevyyttäviin tapahtumiin. Demokraattisten käytäntöjen puuttuessa ongelmat pyrittiin ratkaisemaan väkivalloilla.

Heimoaate rikastuttaa

Meillä Suomessa kaikki on ollut toisin. Karjalaisuus, savolaisuus, hämäläisyys, pohjalaisuus ja muut maakunnalliset identiteetit ovat olleet luonnollinen ja erottamaton osa suomalaiskansallista identiteettiä. Kansallisen ja maakunnallisen identiteetin välillä ei meillä ole ollut koskaan ristiriitaa. Siksi heimoaate on voinut meillä kehittyä rauhassa ja rikastuttaa ihmisten jokapäiväistä elämää.

”Karjalaisuus kautta Suomen” on ollut Karjalan Liiton toiminnan teemana koko tämän vuoden ajan. Karjalaisuus tarkoittaa monta eri asiaa. Se on mielentila, muistojen kudelma, tapa ajatella ja toimia, tapa puhua. Se on elämäntapa, joka näkyy ja vaikuttaa kaikkialla Suomessa.

Karjalaisuutta on vuosien saatossa kuvattu ja luonnehdittu monin eri tavoin. Puhuessaan Karjalan Liiton liittokokouksessa kohta kaksi kuukautta sitten puheenjohtaja Markku Laukkanen luonnehti Lii-

ton arvoja osuvasti sanoilla jatkuvuus, yhteisöllisyys, muuntautumiskyky, elämänmyönteisyys, vuorovaikutteisuus ja suvaitsevaisuus. Kaikki nuo sanat sopivat hyvin luonnehtimaan myös karjalaisia itseään.

Haluaisin jatkaa puheenjohtaja Laukkasen luonnehdintoja määrittelemällä tämän päivän karjalaisuuden kuudella y-alkuisella sanalla. Kaikki nämä sanat on hyvä pitää mielessä nyt kun vastuu karjalaisuuden ylläpitämisestä ja kehittämisestä on vääjäämättä siirtymässä nuorempien sukupolvien käsiin.

Yhteisöllisyys, yksilöllisyys

Ensimmäinen valitsemistani sanoista sisältyy myös puheenjohtaja Laukkasen lueteloon. Se sana on yhteisöllisyys. Se tarkoittaa tiettyjen ihmisten yhteenkuuluvuutta tavalla, jossa yhteisö on enemmän kuin yksittäisten jäsentensä summa. Karjalaisuuskin syntyy samannimisten, yhteisiä historiallisia kokemuksia omaavien ja samat arvot jakavien ihmisten yhteenliittymisestä.

Toisena sanana haluan mainita yksilöllisyyden. Se ei ole, toisin kuin usein halutaan antaa ymmärtää, ristiriidassa yhteisöllisyyden kanssa. Sillä sitä se ei todellakaan ole. Kestävä yhteisöllisyys voi syntyä vain vahvojen tiedostavien yksilöiden varaan. Karjalaisten menestyminen yhteiskunnan eri osa-alueilla on vastaansanomaton osoitus heidän vahvuudestaan myös yksilöinä.

Yhteistyöhakuisuus, yritteliäisyys

Kolmas karjalaisuutta kuvaava sanani on yhteistyöhakuisuus. Karjalaisille

yhteistyö on aina ollut itsestäänselvyys. Naapuria on tarpeen tullen autettu, toveria ei ole jätetty. Karjalaiset ovat aina kokeneet olleensa osa laajempaa kokonaisuutta, osa suomalaista yhteiskuntaa. Hyvinvointia voidaan rakentaa vain kaikkien kansalaisten yhteistyöllä. Globalisoituvassa maailmassa yhteistyön nimeen vannovat karjalaiset voivat olla entistä merkittävämpi suvaitsevaisuuden ja ennakkoluulottomuuden puolestapuhuja.

Neljäs valitsemani sana on yritteliäisyys. Karjalalla on ollut tärkeä asema Suomen taloushistoriassa. Monet Karjalassa toimintansa aloittaneet yritykset tai niiden toiminnan jatkajat ovat tänään erottamaton osa suomalaista yritysmallia. 1800-luvulla karjalaiset tuottivat ruokaa niin Suomen suurruhtinaskunnan kuin Pietarin alueen asukkaille.

1900-luvulla karjalaiset perustivat menestyviä yrittäjiä ja siirsivät niiden toiminnan muualle Suomeen sodan jälkeen. 2000-luvulla karjalaiset yrittäjät ja yritysten työntekijät ja toimihenkilöt työskentelevät globaalissa ympäristössä. Huomasin tämän hyvin runsas viikkositten tutustuessani Kiinassa tuotantotoaan sinne siirtäneiden suomalaisten yritysten toimintaan.

Ystävällisyys, ylpeys

Viidenneksi sanaksi kuvaamaan karjalaisuutta olen valinnut ystävällisyyden, sillä sitähan karjalaiset ovat muiden ihmisten silmissä aina edistäneet. Puheliaisuuden lisäksi karjalaiset ovat aina olleet tunnettuja avoimuudestaan ja kyvystään tulla toimeen erilaisten ihmisten kanssa.

Ystävällisyyteen liittyy sekin, että karjalaiset ovat tottuneet elämään heterogeenisissa yhteisöissä, jossa erilaisuus oli rikkaus, ei rasite ja jossa suvaitsevaisuus oli luonnollista. Viipuria on esimerkiksi pidetty aikoinaan Suomen kansainvälisimpänä kaupunkina. Tätä ystävällisyyden ja suvaitsevaisuuden erityispiirrettä meidän tulee vaalia huolella myös tulevaisuudessa.

Kuudenneksi ja viimeiseksi sanaksi olen valinnut ylpeyden, sanan joka on perusteiltaan myönteinen mutta jota kuitenkin vältetään käyttämästä, ehkäpä siksi että vanhan sananlaskun mukaan ylpeys käy lankeemuksen edellä. Minun mielestäni ylpeys on kuitenkin sana, jonka käyttämistä aivan turhaan arastellaan.

Meidän tulee olla ylpeitä karjalaisuudestamme, siitä mitä sen puitteissa on saavutettu ja kestänyt. Vastaavasti Suomen ja suomalaisten tulee olla heimosta riippumatta ylpeitä karjalaisuudesta ja karjalaisistaan, jotka ovat monin eri tavoin rikastuttaneet aina joskus niin ankeaa suomalaista yhteiskuntaa.

Politiikan näkökulmasta

Sallinette että pohdin lopuksi vielä Karjalaa ja sen tulevaisuutta politiikan näkökulmasta. Miten Karjalaa maakuntana ja historiallisena alueena tulisi kehittää? Millaisia haasteita aiheutuu siitä, että sen läpi kulkee kahden valtion välinen raja? Karjalan Liitto on tehnyt erityisesti tällä saralla merkittävää työtä. Että osa Karjalaa kuuluu Venäjän Federaatioon, on nähtävä mahdollisuutena eikä esteenä. Karjalan Liiton tapa hakea erilaisia muotoja Karjalan kehittämiselle ansaitsee meidän kaikkien tuen.

Karjala on osa laajempaa Itämeren aluetta ja näin ollen riippuvainen siellä tapahtuvasta kehityksestä. Tuon alueen taloudelliseen, ympäristölliseen ja turvallisuuspoliittiseen kehittämiseen tulee siksi erityisesti panostaa.

Itämeren taloudellinen ja strateginen merkitys on suuri kaikille sen rannikkovaltioille. Valtaosa Suomen ulkomaankaupasta kulkee Itämeren kautta. Laiva- ja ilmaliikenne Itämerellä on voimakkaassa kasvussa. Suomi haluaa panostaa Itämeren liikenneturvallisuuteen ja tehnyt useita sitä koskevia aloitteita Ruotsille, Venäjälle ja Virolle. Yhteistyötä on käynnistetty mm. ilma- ja meritilannekuvan vaihdossa, pelastustoiminnassa ja ympäristöönnotto-
muuksien hoitamisessa.

Kehittämällä alueen valtioiden päivittäistä operatiivista yhteistyötä synnytetään luottamusta, joka puolestaan auttaa turvallisuuden vahvistamisessa. Siksi on tärkeää, että Suomi rohkaisee Ruotsia aktiivisuuteen pohjoisten alueiden turvallisuuden ja yhteistyön vahvis-

tamiseksi sen hoitaessa ensi vuonna kuuden kuukauden ajan Euroopan Unionin puheenjohtajuutta.

Karjalan alueen kannalta Suomen ja Venäjän välisten suhteiden kehittyminen on erityisen olennaista. Vuosia jatkunut myönteinen taloudellinen kehitys mahdollistaa Venäjän aikaisempaa suuremman panostuksen Pietarin alueen ja Karjalan Tasavallan kehittämiseen. Erillisestä vapaatalousalueesta ei ole puhuttu enää vuosiin, mutta perinteisemmälle lähialueyhteistyölle on edelleen runsaasti edellytyksiä.

Metsään pohjautuvan yhteistyön kehittäminen Karjalan Tasavallan ja Pietarin alueen kanssa olisi luontevaa, sillä onhan Suomen rajan tuntumassa Venäjällä merkittävät puuraaka-aineverat. Suomen puolella meillä taas on maailman johtava metsäklusteri ja pitkät perinteet puunjalostuksessa. Näiden kahden yhteistyö - mikäli puukauppa jatkuu - hyödyttäisi molempia maita.

Pietarin kaupunki ja koko Pietarin alue muodostuu jatkossa yhä tärkeämmäksi taloudelliseksi keskuksiksi Itämeren alueella. Suomen kannalta Venäjän taloudellinen kasvu on ollut hyvin myönteistä. Se on monipuolistanut merkittävästi kauppasuhteitamme.

Venäjän taloudellinen nousu muuttaa olosuhteita lähialueillakin. Pelkkä edulliseen työvoimaan pohjautuva taloudellinen yhteistyö väistyy, ja tulevaisuudessa on varsin mahdollista siirtä enenevässä määrin yhteistyöhän innovaatioiden, kaupan ja matkailun saralla. Meille karjalaisille tässä olisi monia mahdollisuuksia.

Valtiovallalta tukea Liitolle

Valtiovalta on osaltaan valmis tukemaan Karjalan Liittoa ja karjalaisia monissa käytännön kanssakäymiseen liittyvissä kysymyksissä. Meidän tulee jatkaa Venäjän kanssa keskusteluja siitä, miten karjalaisten toiveet kotiseutumatkailun kehittämisestä sekä rajan takana olevien muistomerkkien ja muistopaikkojen hoitamisesta voidaan parhaiten täyttää. Kahteen valtioon kuuluvan maantieteellisen Karjalan monipuolinen kehittäminen on sekä Suomen että Venäjän etu.

Karjalaisuus on osa suomalaaisuutta ja eurooppalaisuutta. Tältä pohjalta meidän tulee huolehtia siitä, että karjalaisen identiteetin siirtäminen tuleville sukupolville jatkuu. Karjalaisuudella on tärkeä paikkansa myös tulevina vuosikymmeninä.

Toivotan Karjalaisten kesäjuhlien osallistujille ja maailman kaikille karjalaisille hyvää ja rauhallista kesää, hyvää terveyttä, voimia ja monia uusia myönteisiä kokemuksia.

Otsikointi toimituksen.

Iloinen joukko marttoja aloittamassa retkipäivää Kahutsin maalinnaalta.

Monipuolinen Saarenmaa

Kurkijoen Marttayhdistys ry:n kesäisen helteiselle opintomatkalle lähdettiin Loimaan torilta aamuvarhain kesäkuun viidentenä päivänä. 14 henkeä sopi mukavasti Niinimäen pikkubussiin. Tunnelma oli alusta saakka välitön, tunsivathan melkein kaikki toisensa.

Pätevä oppaamme Hannele Vuorinen otti joukkomme vastaan Muhun saaren satamassa. Opastus alkoi välittömästi.

Vuosilukuineen kaikki-neen mentiin läpi aikakausia 1200-luvun pysyvän asutuksen ajoista nykypäivään asti. Siinä seurasivat saksalaisaika, ruotsalaisaika, venäläisaika, vuoden 1918 itsenäistyminen ja jälleen Neuvostoliiton valta vuonna 1940. Välillä oli vuoden saksalaisvallan aika, minkä jälkeen alue liitettiin jälkeen Neuvostoliittoon, kunnes vuonna 1991 ”laulava val-lankumous” antoi uudelleen itsenäisyyden tälle ”satujen saarelle” ja koko Eestin maalle.

Kirkkoja ja käsityötaidetta

Koguvan pikkukylässä saimme hyvän kuvan saaren perinteikkästä rakennuskulttuurista ruokokattoisine

taloineen sekä katsauksen vanhaan elämäntapaan ja perinnekäsitöihin. Jokaiseen päivään oli liitetty kirkkokäynnit, jotka antoivat monipuolisen näkemyksen saaren kirkkoarkkitehtuurista. Oli kauniisti entisöityjä kirkkoja, sydämellä ja uhrauksin uudistettu ortodoksikirkko ja Pöiden kirkko muurihalkeamiseen. Halkeamista näki konkreettisesti sen, mihin on johtanut pelkkänä varastotilana. Sekin pyhäkkö on nyt jumalanpalveluskäytössä, tosin sen kunnostaminen vaatii vielä paljon varoja. Maasahan ei ole valtionkirkkoa, joten rakennukset ovat seurakuntalaisten lahjoitusten varassa.

Naisvaltainen joukkomme sai ihailla useamminkin kerran saarten naisenergian tuottamia taidokkaita käsitöitä. Niistä oli loistavana esimerkkinä ensimmäinen käyntikohteemme eli Sirjen käsityöpuoti.

Seuraavan päivän käyntimme naisten käsityöpajalla osoitti, että taidokkaat Saarenmaan neuleiden valmistaminen ja myynti eivät vaadi sen ihmeempiä työolosuhteita. Riittää, että ahkerilla naisilla on taito hyppysissä.

Kädentaitoja osoittivat myös taidokkaat taontatyöt kauniisti sisustetussa myymälässä. Taontatöitä ja sukkatehtaan myymälän tuotteita löysi tiensä monen martan tuliaistavaroiden joukkoon.

Yritteliäisyyttä ja omavaraisuutta osoittivat oppaamme tutuiksi käyneiden saarelaisten monet puutarhat, joista esimerkiksi yhtä vanhaemäntä Aino esitteli. Tämän kesän kuivuuden kanssa hekin ovat joutuneet kamppailemaan. Mansikat olivat Saarenmaan puutarhoissa jo pidemmällä kuin Loimaalla.

Monipuolinen historiakatsaus

Kaksi ensimmäistä retkipäivää peilasivat Saarenmaan asukkaiden nykyelämää kulttuurihistorialliseen taustaan. Viimeisenä opintopäivänä tulivat tutuiksi sotien koettelemukset.

Päivän retki aloitettiin Kahutsin maalinnaalta. Kuunneltiin Neuvostoaajan kyyditykset ja koettelemukset. Tehumardin sotamuistomerkki hautakivialueineen hiljensi uskomaan ja toivomaan rauhan säilymistä.

Stebelin rannikkotykis-

töpatterit ja sotajäämismuseon kokoelmat selvensivät miehityksen aikaista ahdistavaa aikaa alueella. Päivän vaikuttava päätös tuli Kudjapeen hautausmaalla. Hiljennymme Estonian uppoamisessa menehtyneiden kymmenen saarenmaalaisen muistomerkillä. Hautausmaan ratakiskoista rakennettu ”kyydittyjen” muistomerkki kuvasi sykähdettävästi sitä ristintietä, jolla junat olivat aikoinaan vieneet paikallisia Siperiaan ja ties minne.

Lisäksi osa valtavan laajasta hautausmaasta oli siunattu saksalaisten hautausmaaksi, vaikka vain osan leposija sijaitsi itse hautausmaalla. Suuri osa surmansa saaneista saksalaisotilaista on haudattu saarelle eri paikkoihin. Hyvin yleisiä saarenmaalaisia hautausmaita ovat ns. metsäkalmistot.

Herkkuja vatsan täytteeksi

Iltapäiväkahvipaikoiksi Hannele-oppaamme oli valinnut parhaat mahdolliset. Ensimmäisenä päivänä Kuresaaren Piispanlinnaan tutustumisen jälkeen ajoimme Panga Pangalle, rantatörmälle, jossa piti varoa menemästä liian lähelle törmän reunaa. Termospullokahvit maistuivat todella, kun päivällä nautitusta lounaasta oli kulunut jo aikaa.

Toisena päivänä kahvin kanssa oli pöllönsilmäpul-lia. Taas maistuivat nämä Sörven-majakkakahvit aurinkoisessa säässä. Päivällä oli syöty tuulimyllyravinto-lassa villisikapataa.

Iltaisin joukkomme oli ruokailun suhteen omatoiminen Vuoristen viehättävässä Saarenmaan kodissa. Tuloiltaan emäntä oli varannut lihakeiton ja nautinnollisen Kama-jälkiruoan.

Lähtöä edeltävänä iltana Aulis-isäntä hoiteli grilliä, jossa paistuivat paikalliset maukkaat makkaralajikkeet. Perunasalaatin saivat naisemme kehitellä ihan it-

12 seurakuntalaisen ylläpitämä ortodoksikirkko on hyvin hoidettu. Yleensä jumalanpalveluksiin osallistuu vähintään puolet seurakunnasta.

se. Edellisen illan seljankan koostumus ei kaikille täysin selvinnyt lopultakaan. Sehän voi oikeastaan ollakin mitä vain.

Monenlaisia lukuja

Erinäisiä vuosilukuja ym. on omassa muistiinpanoissani paljon. Ensimmäinen pengersilta Muhulta Saarenmaalle on rakennettu jo vuonna 1896. Nykyinen on 1980-luvulta.

Kaalin meteoriittikraaterin ääreen on presidenttimme Tarja Halonen päässyt istuttamaan tammen, jonka kasvun tietyksi tarkastimme. Kraaterin strategiset mitat ovat 110 metriä (leveys) ja 16 metriä (syvyys).

Niin vuosilukuja kuin muitakin lukuja saa parhaiten oppaista ja julkaisuista. Yleensä vuosilukuihin voi luottaa, mutta synkkien aikojen henkilötappiot ja menetykset lukuina ilmaistuina vaihtelevat.

Opastetut päivämme alkoivat Muhunsaarelta, ja rehellisesti voidaan todeta, että Viron (Eestin) ja Saarenmaan tietoa saimme miltei yhtäjaksoisesti neljännen päivän aamuun saakka. Oikeastaan vielä matkaevästyksikin neuvottiin mielenkiintoinen Laitsen kartanomiljöö. Maria ja Sulo Muldian linnamainen rakennus oli sekin välillä Neuvostoaikana palvellut kolhoosin toimitiloina.

Tallinnaan jäi vielä jonkin verran ostosaikaa. Kotimajoitus oli meidän marttatenkiselle ryhmällemme juuri paikallaan. Se antoi oikean kuvan myös paikallisesta elämästä. Yhteisesti voimme todeta, ettei Hannele kielitaitoineen juurikaan paikallisista poikkea.

Kiittäen vielä niin isäntäväkeä kuin kuljettajaamme Aria kaikkien marta- ja marttiystävien puolesta.

Marita Ventto

”Uskomme rauhaan”. Tehumardin sotamuistomerkkin läheinen kalmisto on vaikuttava näky.

Sirjen kädentaidonnäytteitä löytyy useasta loimaalaiskodista tuliaisina Saarenmaalta.

Reino Rainetsalo:

Savolaisleiman saanut, osa 5

Paluu Karjalaan

Sodan taas alettua kesällä 1941 ja Karjalan takaisinvaltauksen vähän edistyttyä Lotta Svärd -järjestö järjesteli vallatulle alueelle siivousryhmiä: veli venäläiset eivät olleet muistaneet siivota jälkiään. Ryhmien tehtävänä oli puhdistaa talot kohtuullisen asuttavaan kuntoon karjalaisten palata koteihinsa.

Anni ilmoittautui oitis niihin siivoushommiin, kun oli seikkailunhaluinen sekä Lot-tien jäsen. Hän pääsi Kurkijoen ryhmään, jossa olivat tutut talot, mm. isoisänkin talo.

Olot vakiintuivat vähin erin takaisinvallatussa Karjalassa talven 1942 aikana niin, että mekin saimme muuttoluvat vähän ennen Vappua. Lähtemään emme kuitenkaan vielä päässeet, koska ei ollut autoja, joilla olisimme kuljettaneet vähät tavaramme Äänekosken asemalle. Meidän täytyi vain jäädä odottelemaan jäiden lähtöä Keiteleestä, jotta sisävesien matkustajalaiva Ylä-Keitele pääsisi liikenteeseen.

Jäiden lähtö tuntui kestävän ja kestävän, kun sitä odotettiin, mutta lähtiväthän ne lopulta 8. päivänä kesäkuuta. Ylä-Keitele ajoi 10. päivänä vihdoinkin ensimmäisen vuoronsa. Sillä Ylä-Keiteleen ensimmäisellä vuorolla mekin sitten lähdimme ja saimme mukaan sekä kattilamme, täkkinme, pannumme että muutkin tavaramme.

Karjalaan paluu laivalla ja junalla kesti vain kolme vuorokautta hevosvetoisen kolmen viikon evakkomatkan asemasta. Viitasaarella oli Karjalaan palaaville rokotuspaikka: paluuehdoissa oli, että mukana oli oltava rokotustodistus. Isä ilmoitti, että häntä ei pistetä ja sillä siisti.

Parikkalan asemalla oli sitten niiden rokotustodistusten tarkastus. Isällä kun ei todistusta ollut, niin hänet määrättiin palautettavaksi Viitasaarelle tai ottamaan rokotus heti siinä. Koska Isä ei halunnut tulla passitehtäviksi takaisin Viitasaarelle, oli hänenkin pakko suostua pistettäväksi. Niin hänkin pääsi sitten kanssamme takaisin Karjalaan.

Elisenvaaran asemalla nousimme junasta ja jatkoimme jalan takaisin Räihävaaraan isoisän taloon. Isoisä ja vaimonsa Anna, Antti-eno, Hilja-täti sekä serkkuni Antti olivat saapuneet jo aikaisemmin ja ehtineet tehdä jotain ke-

vätkylvöjen hyväksi. Olivat panneet myös perunaa maahan, heillä kun oli viljelysmaata.

Karjalaan palanneiden oli heti ilmoittauduttava paikallisessa esikunnassa Kurkijoen kirkolla. Sieltä sai myös kuponkeja, joilla taas sai armeijan varikolta ruokatarpeita. Sitä en muista, pitkö niistä maksaa vai olivatko ilmaisia. Miksi näin? No, kun kauppoja ei alueella vielä ollut, sillä ne aloittivat toimintansa vasta myöhemmin.

Kurkijoki vai Lumivaara

Ilmoittautumistehtävän meidän perheen puolesta sain tietenkin minä, koska

”Viitasaarella oli Karjalaan palaaville rokotuspaikka: paluuehdoissa oli, että mukana oli oltava rokotustodistus. Isä ilmoitti, että häntä ei pistetä ja sillä siisti.

olin nuorin. Olin nukkunut viimeksi Viitasaarella, koska se Karjalaan paluu jännitti niin kovasti, että kolme yötä oli mennyt nukkumatta.

Matkaa sinne esikuntaan oli 14 kilometriä. Sain polkupyörän jostain lainaksi, joten menomatka sujui ilman hankaluksia, mutta paluumatalla nukahdin ajaessani. Kaaduinkin pyörän kanssa ojaan enkä herännyt edes siihen.

Kun olin nukkunut siinä ojassa jo useita tunteja, eräs paikallinen mies tuli potkimaan kylkeen ja sanoi, että olisi jo syytä ’selvitä’ sekä hakeutua suojaan, koska alueella saattoi olla vielä puskaryssiä.

Silloin oli Suomessa voimassa ’pakkotyölaki’ (työvelvollisuuslaki). Työvoimaviranomaiset yrittivät keksiä meille kolmelle työikäiselle mielekäästä työtä, mutta eihän sitä sellaisessa kylässä, jossa oli vain pienviljelijöitä, ollut saatavilla.

Karjalaan piti palata siihen pitäjään, mistä oli lähtenyt. Viranomaiset huomasiivat, että olimme virallisesti kirjoilla Lumivaarassa, vaikkakaan emme olleet asuneet siellä 13 vuoteen. Kirjat oli vain unohdettu muuttaa sieltä pois.

Meidät määrättiin siis Lumivaaran puolelle Akka-harjuun. Pääsimme kaikki kolme sahalle töihin. Asuntojakin oli, koska kaikki eivät olleet palanneet Karjalaan.

Muutaman viikon kulu-tua kylään palasi myös pari entistä kauppiasta. Kauppojen avauduttua muonan-saanti armeijalta loppui.

Sahatavaran kysyntä oli kova, koska sota tarvitsi si-

täkin. Saha kävi kahta vuorokauden vähällä väellä, vaikka joukossamme oli töissä 32 sotavankiakin. Varsinkin minä jouduin tekemään jopa 16-tuntisia päiviä viikonkin yhtä mittaa. Mitään prosenttipalkkoja ei silloin tunnettu; hyvä, kun sai yksinkertaisenkin palkan.

Saatuuan Kurkijoen talot siivotuksi Anni hakeutui talvella kenttäsairaalan kautta rintamakanttiin töihin. Hyökkäyksen pysähtyttyä Karhumäen suunnalla hän oli koko asemasodan ajan jossain Poventsan suunnalla lähellä rintamalinjaa kanttiin emäntänä.

Anni kävi vuorolomillaan aina noin neljän kuukauden välein meitä katsomassa. Hän toi näillä lomillaan aina minulle parikymmentä askia tupakkaa ja opetti näin veljensä huonoille tavoille. (Hyi!) Tupakasta Anni olisi saanut myydessään hyvän hinnan.

Kerran kuulin vahingossa, kun Anni ja äiti keskustelivat. Äiti sanoi: ”Tule pois sieltä rintamalta. Mitä sinä siellä olet?” Anni vastasi: ”Kun sinne on lupautunut, sieltä ei pääse pois kuin yhdellä tavalla; se on, kun maha alkaa pyöristyä.” Ja sillä tavalla hän ei sieltä halunnut pois tulla. Anni oli sitten Poventsassa, kunnes venäläisten suurhyökkäyksen edessä hänenkin oli juostava Karjalan korpia pitkin Suomeen.

Ammattiin oppimassa

Marraskuussa 1942 kävin Helsingissä pyrkimässä veturimieskouluun. Psykotekniset kokeet menivät hyvin, ja minut hyväksyttiin veturimiesoppilaaksi Helsinkiin. Konepajalla piti kestää kaksi vuotta, sen jälkeen olisin ollut pätevä veturin lämmitäjä.

”Karjalaan piti palata siihen pitäjään, mistä oli lähtenyt.

Oltuani Konepajakoulussa vasta pari viikkoa päällikkö tuli puhumaan, isokokoinen kun olin, että pääsisin heti lämmittäjäoppin veturin päälle ja saisin heti myös täyttää palkkaa. Totta kai suostuin siihen heti ymmärtämättä, että kun pätevyyskoulutus jäi puuttamaan, niin olin sitten vain ylimääräinen, epäpätevä veturin lämmittäjä. Totuus oli tuleva eteeni vuoden 1945 talvella, kun minut määrättiin epäpätevyyteni takia nelivuotiseen Kuopion op-pilaskouluun.

Siirryttyäni vuonna 1942 Pasilan konepajalta veturin päälle ja pari kuukautta siinä

harjoiteltuani sain komennuksen sotatoimialueelle Joensuuhun. Tosin halusin sitä itse, koska en halunnut asua Helsingissä, koska siellä palkka ei riittänyt lainkaan elämiseen.

Oltuani pari kuukautta Joensuussa pyysin siirtoa Elisenvaaraan. Sainkin siirron heti, kun valtio näin pääsi maksamasta päivärahaa. Pääsin tämän siirron myötä eroon helsinkiläisen imagosta, mutta tietenkin minun olisi, jos olisin osannut ajatella omaa hyväni, pitänyt ilmoittaa vain haluni mennä komennukselle Elisenvaaraan. Päivärahat menivät sen tien. Mutta olivatpa maisemat tutut, ja tutut kaverit korvasivat päivärahojen menetyksen.

Kotimaisemissa oli sitten komiaa kuljeskella veturimiehen koppalakki päässä. Työvuorot eli ajot olivat vuorotellen joka suuntaan: Viipuriin, Käkisalmele, Kiviniemeen, joka oli lähimpänä rintamaa, Imatralle, Savonlinnaan ja pohjoisen Sortavalan suuntaan.

Palvelukseen astuminen

Tammikuussa 1944 olin asevelvollisuuskutsunnoissa, ja minut hyväksyttiin armeijaan. Astuin asepalvelukseen 22. päivänä helmikuuta; palveluspaikkanani oli Virolahden Ravijoella, jossa oli koulutusta varten rakennettu parakkikylä.

Anni oli edelleen siellä Poventsan suunnalla rintamakanttiinissa, enkä enää häntä tavannutkaan sodan aikana. Tapasin hänet seuraavan kerran vasta kesällä 1946 Helsingissä.

Venäläisten suurhyökkäyksen alettua kesäkuun alussa 1944 koulutus lopetettiin ja koko varuskunta, 2000 poikasta, määrättiin

k a i v a m a n juoksuhautoja ja rakentamaan piikkilankaesteita sekä

raivaamaan ampumasektoreita korsujen edustoille. Betonikorsuja (tai -bunkkereita) oli Ravijoen var-sille rakennettu jo aikaisemmin, puolustuslinjan viimeistelytyöt olivat vain vielä tekemättä. Luulimme, että joudumme ottamaan vastaan venäläisten hyökkäyksen, joten teimme työtä varsin innokkaasti.

Juhannuksen aikoihin, venäläisten jo kolkutellessa Viipurin portteja, meidät komennettiin marssille kaikki tavarat mukana. Luulimme, että joutuisimme rintamalle.

Marssittuamme Haminaan koko joukko lastattiin

Kirjoitan muistiin tapahtumia meidän, siis sisareni eli Anna (Anni) Beata Nurmen (o.s. Kiiski) ja minun eli Reino Rainetsalon (ent. Kiiski), sukujen ns. historiasta. Kimmokkeen tähän sain Annin pojantyttäreltä Anna-Marialta sisareni hautajaispäivänä kesällä 1997. Mitään muistiinpanoja tai päiväkirjoja minulla ei ole. Kaikki on muistini varassa. Muisti saattaakin ’kullata’ ja jopa muuttaa tapahtumia, kun kyseessä on vuosikymmeniä sitten tapahtuneet asiat. Suurin osa kertomastani lienee kuitenkin totta. Kysyä ja varmentaa en voi enää keneltäkään, koska olen viimeinen, joka on ollut tätä - esimerkiksi talvisodan jälkeistä evakkoretkä - elämässä.

härkävaunuihin. Kun juna lähti Kouvolasta pohjoiseen päin, arvelimme, että nyt joudummekin pohjoisen rintamalle. Kukaan ei tiennyt päämäärästä mitään, tuskin upseeritkaan.

Kun juna sitten lähti Iisalmesta kohti länttä, olettimme, että olimme menossa valtaamaan Ruotsia. Mutta ei, Oksavan asemalla meidät purettiin junasta ja meidät marssitettiin kylän koululle. Oksavan kylän paikalliset puusepät olivat rakentaneet koulun luokkiin kolmikerrosloverit, jotta me ryhmänjohtajakurssilaiset (lue: AUK), 260 miestä mahtuisimme käymään taloksi. Siinä sitten oltiin kuin sillit suolassa, vaikka siellä oli kaksi rakennusta ja neljä luokkahuonetta.

Heinäkuussa meille aivan yllättäen jaettiin Saksan armeijan uudet vihreät asepuvut, omat risaiset vaattemme luovutimme pois. Yksi ilta siinä sitä sitten kuitenkin vain koreiltiin kotkankuvat rinnassa: seuravana päivänä meidät komennettiin raksi-maan kaikki Saksan merkit, myös kauluslaatat. Ainoas-

”Anni oli sitten Poventsassa, kunnes venäläisten suurhyökkäyksen edessä hänenkin oli juostava Karjalan korpia pitkin Suomeen.

taan vihreä väri jäi jäljelle, sitä kun ei saanut millään muuttamaan harmaaksi.

Upseerit ja aliupseerit, jotka olivat myös vaihtaneet vaatteensa, komennettiin pukeutumaan takaisin Suomen armeijan harmaisiin vaatteisiin.

Tuommoisen puvunvaihdon merkitystä emme silloin miettineet, oli vain kiva saada paikattujen tilalle uudet ehjät vaatteet.

Jälkeenpäin olen ajatellut, että kyseessä saattoi olla suunnitelma pukea Saksan asepukuun koko Suomen armeija, ettei Suomi voisi solumia erillisrauhaa ja irtautua häviöön tuomitusta sodasta. Meistä nuorista saksalais-taminen olisi ollut helpoin aloittaa, koska vanhemmat ikäluokat olisivat ymmärtäneet protestoida vierasta asepukea vastaan.

Paluu rauhan aikaan

Palaan tässä vielä kesä-heinäkuun vaihteeseen 1944. Tykkien jyske alkoi kantautua jo päivittäin Akka-harjuunkin. Isä osoitti taas ’rohkeutensa’ ja karkasi työpaikastaan. Hän ajoi nyt

polkupyörällä samat jäljet kuin talvisodan jälkeen neljä vuotta aiemmin oli ajettu hevosilla. Polkupyörä vain oli hevosia nopeampi kuluneuvo, niinpä matka tahtui nyt vajaassa viikossa.

Sota loppui viimein syyskuussa. Isä ehti kirjoittaa minulle osoitteensa ja lähettää paketin tupakkaa ennen kotiuttamistani. Isä kertoi kirjeessään matkastaan ja siitä, että äiti oli jäänyt vielä Karjalaan pakkaamaan siellä yksin vähät tavaramme. Äiti toimitti sitten tavaramme junaan; vain minun polkupyöräni ja sukseni jäivät huomaamatta.

Valtio maksoi sitten noin viisi vuotta myöhemmin korvauksen niistä kadonneista tavaroista. Vennamo ajoi läpi - sen lisäksi, että toimi Asutushallituksen pääjohtajana - vielä kadonneiden kamojen korvauslain varmistaakseen uudelleenvalintansa kansanedustajaksi. Hän tulikin valituksi.

Lokakuun kuudentena päivänä meidät pantiin taas junan kuljetettaviksi, sillä kertaa Haapamäelle, jossa oli kotiuttamispaikkamme.

Matkan piti kestää yhden vuorokauden, matkan pituus lienee ollut noin 300 kilometriä. Saimme leipälaukkuun yhden vuorokauden muonan, mutta

matka kestitkin kolme vuorokautta, koska rautatiet olivat niin tukossa, ettei juna päässyt kulkemaan.

Silloin nälkä pääsi yllättämään. Varastimme jopa ratavartijan perunasäkin radan poskesta. Perunat keitettiin kamiinan päällä ja syötiin; meillä ei ollut edes suolaa perunan höysteeksi. Haapamäellä oli sitten kenttäkeittiöt, ja saimme hernesoppaa syödäksemme.

Armeijasta lähtiessäni vääpeli ilmoitti, että lumivaaralaiset oli siirretty Ylivieskaan ja että minullekin oli tietysti kirjoitettu automaattisesti littera valmiiksi sinne Ylivieskaan, koska olin ollut armeijassa lumivaaralaisena.

Ylivieskan ratapihalta sitten löysin suuren tavaramäärän joukosta äidin nimellä yhden hetekan ja suurehkon tavararakun.

Vartijat eivät antaneet minun avata arkkua, koska äitiä ei sieltä Ylivieskasta löytynyt. Kotikyläläisiä tuttuja siellä kyllä oli runsaasti, ja näiden tykönä sain yökortteerin niiksi öiksi, jotka siellä viivyin.

Jatkuu...

Inkeri kirjoitti: ”Karuja ovat erämaan asumukset.”

Yhden lotan tie

Kemijärvi-Sallan suunnalta Valkjärven kenttäsairaalaan

Lupasin siskolleni Inkeri Alangolle, kun hän makasi vakavasti sairaana, että kirjoitan hänen lottamuis-telmansa. Nyt on kulunut jo 12 vuotta hänen poismenostaan.

Selailen Inkerin muistiinpanovihkoa. Siinä kirjoitetaan Sallan erämaasta, rautatierakentajien muonittamisesta. Siinä kerrotaan komennuksista eri paikkoihin ja viimein Kannakselle Valkjärven kenttäsairaalaan, ja venäläisten hyökkäyksestä, kun haavoittuneita sotilaita tuli yhtä mittaa. Ei ollut lepoa eikä vapaata.

”Vuonna 1942 olin kesäkomennuksella Punaisen Ristin mukana Terijoella. Iltaisin oli mahtava näky, kun Stukat lensivät pommitamaan Leningradia ja ryssä antoi tulta taivaan täydeltä. Pimeässä yössä valojuovat säihkyivät taivaalla. Muuten siellä oli melko rauhallista, minkä Tottleben tykistö tulitti silloin tällöin. Rantaan ei ollut menemistä, silloin Tottlebe jysäytti tykeillä.

Terijoelta tullessamme mie ”eksyin” Viipurissa väärään junaan. Miun pit mennä Helsinkiin, mutta jouvuinkin Elisenvaaraan. Olin kuullut, että isä ja Eino asuivat Kiiverin Matilla. Sitä saunaa ei ollut vielä kunostettu asunnoksi, ja toiset olivat vielä Keuruulla.”

Ihana, valoisa Lapin kesä

”Vuoden 1943 alussa sain komennuksen Kemijärvelle, vaikka olisin halunnut Itä-Karjalaan tai Kannakselle. Komennusmääräykseen merkittiin toistaiseksi, vaikka tarkoitus oli olla vain kolme kuukautta. Kemijärveltä miut määrättiin Mäntyvaaraan ja sieltä Märkäjärvelle. Kyllä oli kurjaa! Minusta tuntui, kuin miut ois karkotettu Siperiaan.

Muonitimme Kemijärvi-Sallan rautatierakentajia. Elämä siellä oli niin alkeellista, kuin se vain keskellä korpea voi olla. Mutta sitten tuli kesä, ihana valoisa Lapin kesä, jonka tuolloin näin ensimmäistä kertaa elämänsäni. Kesällä oli monenlaista puuhaa ja pelejä. Aika kului rattoisasti kuin siivillä.”

- - -

”Syksyn saapuessa meidät siirrettiin Kannakselle. Tavarajunavaunuissa ajaa nykytelttiin kohti etelää. Asemilla meidän juna siirrettiin sivuraiteille, että tärkeämmät junat saivat tilaa päästä eteen päin. Aikaa kului, eikä meillä ollut peseytymismahdollisuuksia. Mutta pian päästäisiin Viipuriin, jonne piti ilmoittautua.

Oltiin iloisia ja vitsailtiin, että päästäisiin vihdoinkin ihmisten ilmoille”, mihin oli

kauan kaivattukin... Me nimme Viipurin Lottapiirin toimistoon ilmoittautumaan. Pöydän takana istui hyvin kammattu lotta. Hän sanoi: ”Menkää takaisin eteiseen ja tulkaa yksitellen: te haisette.” Muut tytöt perääntyivät hämmentyneinä takaisin, mutta Aune, karjalaistyttö, sanoi kuuluvalla äänellä: ”Kuulettaks työ, tytöt, te haisette!”

Ensimmäinen etappi oli Kalalammilla ja sieltä siirto Pitkärantaan, jossa panin alulle kanttiinin. Pyysin siirtoa Kannakselle. Sainkin. Ensin olin Tiurin linnassa ja sieltä komennettiin Valkjärvelle 31. Kenttäsairaalaan. Se oli 10. divisioonan sairaala.

Kevät 1944 oli aikainen ja lämmin. Maa alkoi viheriöidä. Koivujen lehvät jo hiirenkorvilla.

Sitten äkkiarvaamatta tuli pommitus. Kaikki juoksivat metsään. Se säikäytti! Kun pommitus oli ohi, nousimme maasta, eikä kelleen ollut sattunut mitään. Talon kulmasta oli osa poissa. Sen jälkeen oli harvinaisen hiljaista jonkin aikaa.”

Venäläisten suurhyökkäys

Venäläisten suurhyökkäys alkoi 9.6.1944. Kirjoitan sanasta sanaan, niin kuin

Inkeri on vihkoonsa kirjoittanut.

”Ensiksi jouduin polille lääkärin apulaiseksi, auttamaan ja kääntelemään haavoittuneita, pahoin silpoutuneita sotilaita. Lattialla isot lammikot verta, luun sirpaleita ja lihan riekaleita. Kaikkia piti yrittää auttaa eikä saanut näyttää kauhuaan ja pahoinvointiaan. Ruoka ei maistunut, kun oli aina se verenmaku ja -haju suussa.

Yötä päivää se sama rulljanssi. Emme voineet antaa kuin sen ensiavun. Ja sitä mukaa laitettiin taaksepäin, pois sodan alta. Kaikkein huonokuntoisimmat potilaat otettiin osastolle. Ryssä ryntäsi kaikin asevoimin. Maasotakoneet olivat pahimpia. Ne lensivät kattojen tasalle ja tulittivat. Niille ei kukaan mahtanut mitään.

Sodan pauhu lähenei lähenemistään. Yhtään emme tienneet, missä linjat kulivat.

Poikien raporteista näimme, missä he olivat haavoittuneet. Kylä kylältä venäläiset lähenivät. Joka päivä odotimme, milloin meitä tulitaisiin hakemaan. Suomalaisjoukkoja perääntyi, tulivat uusiin aseisiin. Joku ihmetteli: ”Vieläkö te olette täällä?”

Viimeiset potilaat otettiin vastaan 17.6.1944. Illalla ei ollut enää kuin ne 40 potilasta, jotka oli otettu osastolle. Burssit lämmittivät saunan, ja kävimme vuorojen mukaan. Sauna oli lämmin, vaikkei ikkunoitakaan enää ollut. Ja palavien talojen loimu valaisi saunaa. Sen jälkeen saimme mennä ensimmäisen kerran rauhassa kellariin nukkumaan, kun enää ei meille tuotaisi potilaita.

Jonkin tunnin ehdimme nukkua, kun meidät herätettiin pukemaan potilaita. Ihanampaa herätystä ei olisi voinut olla, kun emme uskoneet enää, että meitä voitaisiin pois viedäkään. Kun omat ja vihollisjoukot olivat jo lännessä lähellä Viipuria ja idän puolella Vuokselle menossa ja me siinä välis-

Inkeri kaivolla Sallassa.

sä, yhtään ei tiennyt, missä pusikossa voisi vihollisia piileskellä.”

”Kiitos, Sulle, Jumalani...”

”18.6. klo 8 aamulla tulivat ensimmäiset ambulanssit, ja niihin sijoitettiin haavoittuneet. Seuraavissa vietiin lääkkeitä ja varusteet. Sitten puolen päivän jälkeen oli meidän vuoromme. Meille jaettiin Punaisen Ristin kortit vangiksi joutumisen varalta. Nousimme ambulanssiin ja lauloimme sydämen pohjasta: ”Kiitos Sulle, Jumalani, armostasi kaikesta...”

Konepistoolimies seisoi ovella. Se oli moraalinen ele. Jos sieltä olisi vaikka vain partio alkanut tulla, mitä yksi pistoolimies olisi voinut. Ei ne niistä Punaisen Ristin merkeistä olisi piitaneet. – Ei vain sattunut meidän kohdalle.

Niin pääsimme livehtamaan Ristseppälään asti. Kuormat purettiin ja aloitettiin vastaanotto pariksi päiväksi. Tarkoitus oli mennä Vuosalmelle, mutta Kuukaupin silta oli jo räjäytetty. Sillä välillä oli Viipurin tie poikki. Kuulimme, että Viipuri oli vallattu 20.6. ja että Elisenvaarassa oli samana päivänä suurpommitus.

Talin kautta pääsimme Juustilaan. Sieltä oli juuri Laguksen JSP (joukkosidontapaikka) lähtenyt, ja otimme heidän asemansa.

Täällä eivät niinkään enää soineet Stalinin urut ja tykistökeskityskin tuntui kaukaisemmalta, mutta ne maataistelukoneet (IL-2) lensivät puita hipoen ja tulittivat, että piti litteäksi painua maata vasten. Saksalaisien Saimaan kanavan yli rakentamat ponttonisillat ne hajottivat kerralla. Pa-

ri päivää yritimme hoitaa haavoittuneita, ja sitten oli lähdettävä sieltäkin.”

- - -

”Tulimme Joutsenoon juhannusaattona. Seuraavana päivänä minut ja K:n Lempi lainattiin Tiuruniemeeseen. Siellä oli täysi rulljanssi päällä. Joka paikka täynnä haavoittuneita, käytävätkin niin täynnä, ettei liikkumaan päässyt. Samoin kuin Valkjärvellä ruisku työnnettiin käteen ja sanottiin: ”Viis viivaa, kuus viivaa morfiinia suoneen... Siinä meinasi mennä pasmat sekaisin.

Meidän ei tarvinnut olla Tiuruniemessä kahta päivää kauemmin. Pääsimme omaan KS:ään takaisin. Sillä välin oli A-osasto viety jo Vuosalmelle. Niin minä sainkin jäädä B-osastolle Joutsenoon.

Joutsenoon ei tuotu haavoittuneita, tavallisia sairaustapauksia vain. Olimme jo kaukana rintaman takana. Kuului vain tykkien jyskettä ja koneitten surinaa. Tunnepi oli ihmeellinen ja outo. Saimme vakituiset työvuorot ja jopa vapaapäivänkin yöpäivystyksen jälkeen. Työ jatkui tavallisena sairaalatyönä.”

- - -

Sodan jälkeen keskustelimme Inkerin kanssa siitä Kannaksen suurhyökkäyksestä. Kun se oli niin hirveätä, yhtämittäinen, pahoin haavoittuneiden nuorten miesten näkeminen ja tuska olivat liikaa joillekin. Inkeri kertoi, että kaikki eivät henkisesti kestäneet. Kaksi lottaa häipyi vähin äänin. (”Kuka tuomita vois?”)

Monet lottatoverit ovat kirjoittaneet lämpöisiä muistojaan Inkerin vihkoon.

Annikki Söderholm
Lahti

Tiurin linnan edessä toukokuussa 1943 ennen suuren rytinän alkua.

Ulkoministeri ajaa viisumipakon poistoa

Tampereella vietettiin Karjalaisten kesäpäiviä 13. – 15.6. Lauantaina aamulla saapui markkinatoria avaamaan uusi ulkoministerimme Aleksander Stubb. Häntä oli vastassa suuri joukko kesäpäivien juhlaväkeä Karjalan Liiton puheenjoh-

tajan Markku Laukkasen ja toiminnanjohtaja Satu Halenbergin johdolla.

Kepeä ja hyväntuulinen tilaisuus alkoi lyhyellä esittelyllä Karjalan Liiton osastolla, jossa ministerille luovutettiin liiton uusille jäsenille tarkoitettu tieto-

paketti Karjalan Liitosta. Ulkoministerille maistui edellisen illan pitkän polkupyöräretken jälkeen aamukahvi karjalanpiirakoiden kera.

Tilaisuuden kohokohtana Seija Haapakoski ja Tauno Siitama luovuttivat ulko-

ministerille Kaukolan Multamäen koulupiirin kirjan. Kirjan sivulla 57 kerrotaan ulkoministerin nettipäiväkirjassa olevasta, hänen Holger-setänsä kertomuksesta, josta pieni näyte:

Elokuussa 1936 vanhempani alkoivat pitää metsästyspäiväkirjaa, josta käy hyvin ilmi heidän metsästysseuransa, retkikohteensa ja saaliinsa. He vuokrasivat metsästysmaat Käkisalmen luoteispuolelta Konttiselta ja Mikkoselta. Jahtiin lähdettiin yleensä klo 2.30 tai 5.30 lähtevällä aamujunalla, jolla mentiin Kapeasalmen tai Suokkalan seisakkeelle. Joskus mentiin myös polkupyörällä, takaisin Käkisalmeen saatettiin myös tulla kävellen, jos sopivaa pahuujunaa ei ollut. Metsästysretket tehtiin Kaukolan Multamäkeen.

Vahvasti karjalaiset juuret omaava ulkoministerimme kertoi puheenjohtaja Markku Laukkasen haastattelemana suhteestaan karjalaisuuteen. Hän lupasi edistää muun muassa Karjalan kotiseutumatkailun viisumipakon poistamista. Suurena edistysaskeleena ulkoministeri pitäisi Kannaksen ja Suomenlahden ulkosaarten saamista viisumivapauden piiriin, esimerkiksi vaikkapa aluksi lyhyiden päivämatkojen osalta. Se olisi jo suuri askel.

Samoin yhtenä tavoit-

teenaan ulkoministeri esitti oman sukunsa aikoinaan omistaman kartanon mahdollista kunnostamista yhteistyönä venäläisten kanssa, vaikkapa museokäyttöön. Viipurin maalaiskunnassa sijaitseva kartano on niitä harvoja vielä pystyssä olevia arvokkaita, mutta pahasti rappeutuneita kulttuurikohteita, jotka suomalaiset joutuivat jälkeensä rauhanehdoissa jättämään.

Aikaa ulkoministerillä oli niukasti. Hänen aiemmin sunnuntain pääjuhlaan sijoitettu juhlapuheensa oli jouduttu peruuttamaan, koska isänmaan asiat Euroopassa vaativat ulkoministerin osallistumista. Juhlapuhujaksi oli ulkoministerin tilalle saatu puolustusministeri Jyri Häkämies, joka suoriutuikin tehtävästä mainiosti.

Harri Kekki

Ulkoministeri Alexander Stubb (oik.) vastaanotti Tauno Siitamalta (vas.) Multamäen koulupiirin kirjan Karjalaisten kesäjuhlien markkinatorilla, jossa hän ehti pikaisesti piipahtaa. Miesten keskellä puheenjohtaja Markku Laukkanen.

Pilvet taivaan

Taivas on uskomattoman sininen näin keväällä. Pian kuitenkin tulee pilviä, harmaita, valkoisia, utuisia pumpulipilviä. Kuinka monta kerrosta niitä onkaan? Toiset uivat nopeammin, toiset hitaammin, kerroksittain. Näen Eino Leimon kasvot aivan selvästi purjehtimassa yhdessä pilvessä.

On parrakkaita ukkoja, kauniita naisia, komeita nuoria uroita, lapsia sivukuvina, harvemmin kasvot suoraan katsojaan päin. Lienevätkö kuolleita sieluja ujumassa ikuista tietään?

Apinoita, krokotiileja, karhuja näkyy paljon. Kaikenlaisia muodostelmia. Äsken liukui Italia silmiäni editse. Pilvet ovat hyvin mielenkiintoisia. Katselen niitä usein.

Anja

Tila tilassa

Liturgian ja tilan dialogi alttarin äärellä

Tutkimuksessa analysoitiin modernien Suomen evankelis-luterilaisten kirkkojen alttaritiloja, kalustejärjestystä ja niissä tapahtuneita muutoksia 1960-luvun alusta 2000-luvun vaihteeseen. Tarkastelun kohteena olivat eri puolilla Suomea sijaitsevat 65 kirkkoa ja niiden alttaritilat.

Alttaritila on tutkimusaiheena uusi. Alttaritilatutkimus on poikkitieteellinen, sillä se yhdistää liturgisen ja arkkitehtonisen näkökulman. Tutkimus on osoittanut tähän mennessä huomioitta jääneitä puolia liturgisesta uudistuksesta ja uudistetusta jumalanpalveluskäytännöstä sekä nostanut esiin alttaritilan kalustuksellisia ja suunnittelullisia ongelmakohtia.

Tutkimuksessa tarkasteltiin alttaritilojen muutosten suhdetta liturgiseen uudistukseen. Liturgisen uudistuksen ja uudistetun jumalanpalveluskäytännön seurauksina kirkkojen alttaritiloissa tehtiin eriasteisia muutoksia. Muutokset kohdistuivat erityisesti tutkimuksen vanhimpiin alttaritiloihin, jotka olivat 1960- ja 1970-luvuilla rakennetuissa kirkkoissa. Muutokset olivat yleisiä ja niiden laajuus vaihteli pienestä muutoksesta koko alttaritilan uudistukseen.

Liturgisessa uudistuksessa korostettiin ehtoollisen asemaa, mikä näkyi ehtoollisen vieton yleistymisessä. Lisäksi uudistuksessa esitettiin toivottavia ominaisuuksia alttaritilan kalusteille, erityisesti alttarille ja sen sijainnille.

Muutokset näkyivät alttaritilan kalustuksessa useilla tavoilla. Altari siirrettiin lähemmäs seurakuntaa, sillä liturgin ja seurakunnan asettumista kasvokkain jumalanpalveluksessa pidettiin vuorovaikutusta edistävänä. Vuorovaikutusta edistettiin kirkkoissa joko irrottamalla altari seinästä, lisäämällä alttarin taakse papin polvistumispenkki tai toinen altari.

Tutkimus osoitti, ettei alttarin seinästä irrottaminen kuitenkaan yksittäisenä muutoksena tehnyt alttaritilasta vuorovaikutteisempaa. Tällä menettelyllä alttarin voitiin todeta sitä vastoin kasvattavan tilallista hierarkiaa, kun alttarista muodostui tilanjakaja liturgin ja seurakunnan välille.

Altтарin hierarkiaa kasvattavaan tulkintaan vaikutti myös alttarikaiteen käytön yleisyys. Alttarikaide ei kuitenkaan ole enää ehtoollisenvietossa välttämätön kaluste, sillä ehtoollista voidaan nauttia myös seis- ten. Tutkimuksen mukaan

kirkkosalin keskelle sijoitettava alttaritila toteutettiin vain kerran.

Muutosten seurauksena alttaritiloihin lisättiin irtokalusteita, kuten pöytiä ja tuoleja sekä lattialle esineitä ja soittimia. Lisättyjen kalusteiden, esineiden ja soittimien seurauksena alttaritilojen kalusteiden välinen hierarkia hämärtyi.

Lukupulpetti lisättiin uutena kalusteena useisiin kirkkoihin ja se saattoi nousta jopa jumalanpalveluksessa pidettiin käytetyimmäksi kalusteeksi. Tämä johtuu siitä, että alttarin merkitystä korostettiin nimenomaan ehtoollispöytänä ja alttari on keskeisessä asemassa vain ehtoollisosassa. Lukupulpetilla on keskeinen osa johdannossa, sanaosassa ja päätöksessä.

Lukupulpetti sijoitettiin useimmin alttaritilan oikealla puolelle, paikkaan joka vanhimmissa alttaritiloissa kuului kastemaljalle. Tutkimus osoitti kastemaljan sijainnin vaihtelevan kirkko- ja alttaritiloissa. Tämä voidaan todeta muutosten seuraukseksi, sillä vanhimmissa kirkkoissa kastemalja oli kiinteä osa alttaritilan kalustusta. Kastemaljan merkityksen väheneminen on huomionarvoista, sillä kaste on luterilaisen kirkon toinen sakramentti ehtoollis-

sen ohella.

Liturgisen uudistuksen myötä alttaritilojen kiinteistä kalusteista luovuttiin ja niiden tilalla suositettiin irtokalusteita. Siirrettävien kalusteiden vaatimusta perusteltiin muunneltavuudella käyttötarpeen mukaan jumalanpalveluksille ja konserteille.

Irtonaiset kalusteet viestittävät siirrettävyyttä, ne voidaan tarvittaessa järjestää uudelleen tai siirtää pois. Tämä saattaa johtaa myös siihen, että alttari siirretään

pois kirkkotilasta konsertin ajaksi.

Tutkimuksen mukaan luterilaisessa kirkossa liturginen uudistus esitti teoreettisesti orientoituneita malleja siitä, miten uudistus voitaisiin toteuttaa. Ne osoittautuivat tutkimuksessa teoreettisiksi ideoiksi, joiden pohjalta tilajäsenitys ja kalustejärjestys ovat tulkinnanvaraista. Tämän seurauksena alttaritilat ahtauivat, kalustejärjestys hajaantui ja tilassa ilmeni kalustetöisintoja.

Toisaalta tulkinnanvaraisuus voidaan todeta myös hyväksi, sillä liturgisen uudistuksen teoreettisen näkökulman kautta ei voida olettaa luotavan alttaritilan mallia, jota voitaisiin toistaa kirkosta toiseen. Tällainen ajatus kirkollisista ohjeista olisi suunnittelun näkökulmasta vieras ajatus, sillä jokainen alttaritila suunnitellaan kirkkokohtaisesti.

**Sari Dhima
o.s. Jääskeläinen**

Teologian maisteri, taiteen maisteri Sari Dhima väitteli lauantaina 31.5. Helsingin yliopistossa käytännöllisestä teologiasta. Tutkimuksen otsikko on Tila tilassa - Liturgian ja tilan dialogi alttarin äärellä.

Sari Dhima o.s. Jääskeläinen on syntynyt Turussa vuonna 1972. Hän on kirjoittanut ylioppilaaksi vuonna 1991 Turun Normaali-koulusta, valmistunut teologian maisteriksi vuonna 1998 Helsingin yliopistosta sekä taiteen maisteriksi tilasuunnittelun koulutusohjelmasta vuonna 2004 Taideteollisesta korkeakoulusta. Hän on saarnannut Kurkijokelaisten pitäjänjuhlien messussa vuonna 1999. Se oli tuolloin Sari Jääskeläisen ensimmäinen saarna.

Sari Dhiman Pentti-isän vanhemmat Helmi (s. 1914) ja Arvi Jääskeläinen (1907-1985) ovat kotoisin Karjalasta. Isoisä asui Kurkijoella ja on toiminut myöhemmin aktiivisesti Kurkijokelainen-lehden asialla. Ohessa tiivistelmä Sari Dhiman väitöskielmästä.

Toipumislomalle Ylistaroon

Junan pysähdyttyä Ylistaron asemalle läksin reippain askelin mieli keveänä kävelemään Taipaleen kylään, mistä olin aamulla lähtenyt. Nyt oli mieleni aamuista paljon keveämpi.

Sisällä olijat huomasivat heti, että pojan asiat olivat varmaan hyvin, kun oli niin iloisen näköinen. Selitin, että ainakin hetken asiani olivat hyvin, sillä toipumiseni oli edistynyt hyvin ja lisäksi olin saanut puolen vuoden mittaisen toipumisloman.

Sen kunniaksi äiti laittoi pannun levyille todeten: ”Nyt keitetään oikein juhlasumpit tämän johdosta.” Kaikki tuntuivat olevan iloisella mielellä, kun poika palasi kolmen vuoden reissulta heidän luokseen.

Päivä oli minulle ja meillemme kaikille hyvin merkittävä. Vaikka pohjoisessa sota oli kiivaimmillaan, minun kohdallani se oli ohi.

Tuntui mahdottomalta ajatukselta, että sota kestäisi kovin kauan, suomalaiset han etenivät nopeassa tahdissa kohti pohjoista ja Norjan rajaa. Sen pidemmälle ei suomalaisilla ollut mitään asiaa, saksalaisethan olivat miehittäneet Norjan, jonne sen joukot perääntyivät, joten siihen loppuisivat suomalaisten sotatoimet heitä vastaan, ja Suomi saisi vihdoinkin rauhan, mitä olikin jo kauan toivottu.

Tulevaisuuden mietintää

Minun oli aika käydä ajattelemaan, miten elämäni siitä eteenpäin jatkaisiin. Se oli selvää, että kotiseutu eli Karjala oli menetetty. Sinne ei olisi kukaties koskaan palaamista, joten oli sijoituttava muualle. Kyllähän Suomessa luulisi vielä tilaa olevan meille kaikille. Sellaisia olivat päässäni risteileet ensi ajatukset, kun äiti keitteli lomakahvia.

Oli se kyllä niin suuri muutos minun kohdallani, että sitä täytyi vähän aikaa mietiskellä. Jos olisi oltu kotona, niin ei olisi ollut mitään vaikeuksia miettiä, mitä kävisi tekemään. Mutta kodin menettämisen myötä asiat olivat vähän toisin.

Mietin kuitenkin, että eiköhän jällelle jääneessäkin Suomessa jotain tekemistä halukkaalle löytyisi. Jos ei muuta, niin syöttelisin lemmiä ja hevosia, sillä toiselle evakkomatkalle nekin oli saatu mukaan. Lemmiä

taisi olla kolme, hevosia oli kaksi, joten niidenkin ruokkiminen vei oman aikansa. Siihen asti tehtävistä olivat vastanneet isä ja äiti kahdestaan.

”Aika kuluu aatellessa, päivä päätä käännellessä”, sanoo suomalainen sananlasku. Ja se piti tuolloin paikkansa ainakin minun kohdallani. Pääkopassani vallitsi täysi tyhjiys, eivätkä vanhempanikaan sitä ihmetelleet, antoivat minun aivan rauhassa käydä se elämänvaihe lävitse toteamalla vain ykskantaan: ”Kyllä se siitä selvenee.” Ja selveni hän se. Minkä verran, se on eri asia.

Harmaa syksysää oli muuttunut raikkaaksi talveksi, elettiinhan jo tammi-kuuta. Sekin vähän virkisti mieltä. Olipa edes lumen luomista. Miten paljon sitä oli, sitä en tarkkaan muista.

Talonväellekin tuli joulunaikaan hyviä uutisia: heidän partioreissulla ka-

”Pääkopassani vallitsi täysi tyhjiys, eivätkä vanhempanikaan sitä ihmetelleet.

donneen poikansa, josta he eivät olleet saaneet mitään muuta tietoa ja jonka olivat olettaneet kaatuneen, nimi löytyi palautettujen sotavankien joukosta. Hän oli siis palaamassa kotiinsa, kunhan viettäisi määrätyn ajan karanteenissa koto Suomessa. Se oli suuri ilosanoma vanhemmille.

Sattuma korjaa satoa

Kun vanhempani olivat olleet majoitettuna ylistarolaiseen taloon muutaman viikon ja heitä oli kohdeltu erittäin hyvin, olivat he pyytäneet isäntäväen luokseen vastavierailulle. He tarjosivat talon välle kahvia. Sen jälkeen oli katseltu valokuvia Karjalasta.

Kuvia katseltaessa talon emännän katse oli pysähtynyt erääseen kuvaan. Hetken sitä katsottuaan hän oli rientänyt omalle puolelleen ja tullut takaisin valokuva kädessään ja verrannut sitä meidän kuvaan. Hän oli ihmetelty: ”Kuinka tämä on mahdollista? Tämä on aivan sama kuva kuin meilläkin.”

Kuvassa oli kolme nuorta miestä armeijan varusteissa. ”Siinä olen minä ja kaksi Pohjanmaan poikaa vapausodan jälkeen Viipurissa. Minä olen siinä keskimmäisenä”, selitti isäni. ”Niin ja minun veljeni on tuossa oi-

Eino Heikinmaa:

Oi niitä aikoja entisiä ja nuoruusaikoja noita Sota-aika, osa 14

kealla”, sanoi emäntä. Tuon tapauksen jälkeen oltiin vähän kuin sukulaisia.

Talon väki oli hyvin kiitollinen, kun heidänkin poikansa palasi kotiin. Tämän kohtalo oli aivan jotain muuta kun meidän toisten. Ja hänen kotiin palaamisestaan he kaikki olivat hyvin onnellisia.

Ajan ratas pyörii, vaikka joskus hitaastikin. Niin kuin minun kohdallanikin: ei oikein tahtonut olla mitään sellaista, mihin olisin tuntenut kiinnostusta. Kävin joissain entisissä naapureissa, jotka sattuiivat asumaan lähitienoilla. Kaikilla oli vähän sama juttu. Siihen kai vaikutti se, että tiesimme, että elämäme oli tilapäistä, sillä lopullinen sijoituspaikkamme oli tälläkin kertaa Loimaan seutu, jonne voimme jo toivottavasti kevättälvellä muuttaa. Mutta kevääseen oli vielä aikaa.

Ohjelmalliset iltamat

Kyllillä liikkuessani kuulin, että oli saatu lupa järjestää ohjelmallisia iltamia, vaikka Lapissa olikin vielä sota

jo seuraavana lauantaina.

Kerroin iltamasta vanhemmilleni, eivätkä he sinne menemistäni vastaan olleet, vaan kysyivät, millä olin aikonut mennä. Sanoin meneväni jalan, koska matka ei ollut pitkä. Oli outo tunne, kun astelin asemalle, jossa sijaitsi iltamapaikaksi ilmoitettu Tapa-ninlinna. Olin ensimmäistä kertaa elämänsäni menossa tuontapaiseen tapahtumaan, sillä aiemmin olin ollut niihin liian nuori, eikä niitä sota-aikana ollut saanut järjestää.

Eteisaulassa oli yleisöä jo aikalailla. Huomasin muutaman tutunkin. Jätettyäni päälystakin narikkaan ostin lippuni ja menin salin puolelle istumaan. Ihmettelin, kuinka siellä oli niin vähän istuinpaikkoja, ainoastaan reunoilla ja hiukan näyttämön edessä. Eteisaula oli aivan täynnä ihmisiä, jotka eivät olleet mitenkään halukkaita tulemaan salin puolelle.

Hiukan yli kahdeksan esirippu avautui, ja lavalle ilmaantui hanuristi, joka soittaa lirutteli muutamia kapaleita. Sen jälkeen ilmaantui lavalle mies, joka piti tervehdyspuheen.

Hän kertoi, että ohjelmaa jatkettaisiin tanssin merkeissä ja muuta ohjelmaa olisi myöhemmin, jos esiintyjä

vain ilmaantuisi.

Niin alkoi ohjelma, johon kaikki voivat osallistua ja kyllä niitä tanssijoita näyttikin riittävän. Mukana oli myös joukko sellaisia kuten minäkin, jotka olivat paremmin katsojien puolella, sillä minun tanssitaitoni olivat aivan olemattomat, osasyynä tietenkin kielletyt tanssit. Väli- rauhan aikana Maamieskoululla olleet tytöt opettivat meitä nuorempia vähän tanssimaan. Eivät kaikki nuoremmat työtökään osanneet tanssia.

Mutta tärkeintä ei ollut tanssi vaan mukana olo. Ja piristihän se aika lailla. Tapa- sin muutamia Elisenvaara-ssa Is-joukoissa samaan

”Siitäpä en sitten enää päässytkään, vaan minua tuli hakemaan tyttö, jonka kanssa olin jo aiemmin tanssinut tai paremminkin yrittänyt tanssia.

aikaan kanssani olleita poikia, joita en ollut nähnyt sen koommin. Niin ettei se ihan ikävä reissu ollut. Totta puhuen tulihan siellä myöhemmin vähän tanssittuakin, mutta paremmin se opettelun puolelle meni. Mutta jos ei yritä, niin ei koskaan opi.

Alku meni aika mukavasti, mutta kun soittajat ilmoittivat, että seuraavana vuorossa olisi naisten haku, silloin meinasi mennä pupu housuun. Mietin, lähtisinkö karkuun, ettei vain kukaan tulisi hakemaan. Selvisin siitä kuitenkin pelkällä säikähdyksellä.

”Annetaan vielä toinenkin mahdollisuus naisille”, ilmoitti soittaja. Siitäpä en sitten enää päässytkään, vaan minua tuli hakemaan tyttö, jonka kanssa olin jo aiemmin tanssinut tai paremminkin yrittänyt tanssia. En voinut kieltäytyäkään, koska vähän aikaisemmin olimme jo tanssineet yhdessä, joten hän tiesi taitoni. Kumpikin taisimme olla vähän niin kuin aloittelijan tasolla, hän

vähän paremmalla.

Ei kestänyt kauankaan, kun kuuluttaja ilmoitti, että seuraava olisi viimeinen valssi, jolloin hyvin moni jo suuntasi kohti ovea ja jonottamaan narikasta päällysvaatteitaan. Saatuaani vaatteet ylleni läksin kävelemään kohti Taipaleen kylää miettien, mitä kaikkea olin nähnyt ja kuullut. Pian olinkin perillä ja lämpimässä vuoteessani.

Ryhtyisinkö maanviljelijäksi

Ja niin meni sydäntalvi. Kevättälven merkkejä alkoi jo olla ilmassa taikka ainakin mielessä. Koska Ylistaro ei ollut meidän sijoituspaikkamme vaan Loimaan seutu, alkoivat katseemme suuntautua sinnepäin, mihin meidät oli jo talvisodan jälkeen sijoitettu. Kaikki eivät silloin vielä olleet omistaneet viljelemäänsä tilaa.

Isä oli vuokrannut tilan, sillä me olimme saaneet omaa karjaa mukaan talvisodan päätyttyä niin kuin toiselle evakkomatkalle lähtiessämme. Niinpä isä alkoi suunnitella matkaa Loimaalle. Hän toivoi sieltä järjestyvän taas vuokratilan vaikkapa vain vuodeksi. Sit- ten näkisi, mikä olisi tilanne ja mihin suuntaan se kävisi muuttumaan.

Vuoden päästä minullakin olisivat armeijan hommat lopussa, jos ei mitään erikoista olisi sattunut. Mutta haluaisinko minä jatkaa maanviljelijän ammattia? En ollut siitä itsekään niin varma, sillä sotatilan aikana elettiin vain päivän kerallaan. Armeijasta päästyäni pitäisi päättää, ryhtyisinkö maanviljelijäksi vai hankkisinko jonkun muun ammatin. Sellaisia siinä pohdiskelimme aikamme kuluksi.

Jatkuu...

Edellinen osa julkaistu 23.5.

Eskon puumerkki

Kurkijoki-museo
LOIMAALLA
 Kojonperäntie 446, 5 km 2-tieltä
 Avoinna: Su 8.6., 13.7., la 9.8. ja su 10.8.
 klo 12-16. Muulloin sopimuksen mukaan.
 Tied. puh. 0500-875 211 tai (02) 767 6108

LOIMAALLA Kojonperäntie 446

AVOINNA: Sunnuntaina 13.7. klo 12-16

Pitäjäjuhlaiviikonloppuna 9.-10.8. museo on auki pidempään.
Tarkemmat ajat ilmoitetaan myöhemmin.

Muulloin sopimuksen mukaan, puh. 0500-875 211 tai (02) 767 6108.

Elisenvaaran koulun kasvatit

Elisenvaaran yhteiskoulu on perustettu vuonna 1927 Elisenvaaraan Kurkijoelle. Koulu täytti viime vuonna - tarkalleen 1.9.2007 - 80 vuotta. Juhla pidettiin koulun nykyisellä sijaintipaikallaan Kyrössä 17.11.2007. Toin juhlassa tervehdyksen Kurkijoki-Säätiöltä ja kaikilta kurkijokelaisilta juhlivalle koululle ja toivotin pitkää ikää. Samalla esitin vetoomuksen, että me kurkijokelaiset ja kurkijokelaistaiset koulun seniorit perustaisimme Kurkijoki-Säätiön siipien suojaan Elisenvaaran koulun 80-vuotisjuhlarahaston, joka muistuttaisi stipendeilään koulun juurista Karjalan mailla.

Aikaisemmin toimineen stipendirahaston varat ovat huneet matrikkeliin tekoon. Vuosittain jaettavalla

stipendillä kevään päätösjuhlissa toisimme kouluun Kurkijoki-Säätiön rahaston kautta tervehdyksen koulun maineikkaasta historiasta ja samalla loisisimme siteen nykyhetkeen, nuoreen ihmiseen, joka voisi tuoda tervehdyksensä pitäjähallamme ja samalla viestittää meille koulusta, joka ylväästi kantaa Elisenvaaran koulun nimeä.

Rahaston pääoman tavoitteeksi voisimme asettaa 10 000 euroa, jonka tuotoilla vuosittainen stipendi rahoitettaisiin. Säätiön hallitus on lupautunut sijoittamaan perustettavan rahaston peruspääomaksi 1000 euroa sekä Elisenvaaran koulun 80-vuotisjuhlassa vastaanottamansa koulun taksvärkikeräystuoton 2000 euroa. Aloitteen tekijänä olen vedonnut veteraaniveljeeni

Einoon, joka on kuluttanut Elisenvaaran yhteiskoulun penkkejä vuosina 1935-40, jotta lisäämme yhdessä rahaston varoja niin, että 50 % tavoitteesta on tilillä rahaston säädekirjan kirjoitus-hetkellä 10.8.2008.

Vetoan Teihin kaikkiin Elisenvaaran koulun senioreihin, että kantaisitte kortenne kehoon. Tavoite on kohtuullinen ja realistinen: 10 000 euroa sunnuntaina 10.8.2008 Kurkijoki-juhlissa. Silloin kaikki lahjoituksia tehneet voivat allekirjoittaa rahaston säädekirjan.

Kurkijoki-Säätiön tili: Nordea 208321-2981 "Elisenvaaran koulun 80-vuotisjuhlarahasto"

Pertti Hartikka
Kurkijoki-Säätiön
valtuuskunnan
puheenjohtaja

Säätiön osasto H9

OKRA-maatalousnäyttelyssä Kurkijoki-Säätiön osastolla saat tietoa pakkoluovutetun Karjalan asioista. Kurkijokea esittelevät Säätiön luottamushenkilöt, kuvat, tekstit ja työnäytökset.

Kurkijoki-Säätiö on perustettu vuonna 1946 Loimaalla vaalimaan entisen Kurkijoen kunnan asukkaiden ja heidän perillistensä keskuudessa karjalaista yhteishenkeä. Se on Karjalan Liiton jäsen.

Säätiö julkaisee Kurkijokelainen-

nimistä pitäjälehteä, joka on nykyään myös hiitolaisen lehti. Lehti täyttää pian 60 vuotta. Se ilmestyi vuoteen 2005 asti kerran viikossa ja vieläkin kaksi kertaa kuukaudessa, mikä on karjalaisten pitäjälehtien joukossa selvästi eniten.

Kurkijoki-museoon Loimaan Kojonperälle on talletettu Kurkijoelta tuotua esineistöä ja valokuvia. Kurkijokelaisten pitäjäjuhlat järjestetään vuosittain Loimaalla, tänä vuonna 9.-10.8. Tervetuloa!

OKRA
maatalousnäyttely

Suomen
monipuolisin
maatalousnäyttely

Puh. (02)766 1209

Okra-radio
106,4 MHz
www.okra2008.fi

Oripään
lentokentällä
4.-6.7.2008
aukioloaika 10-18

Liput 10 €
alle 12-vuotiaat
ilmaiseksi

Kurkijoen pitäjäjuhlat 9.-10.8.2008

Haaste

Haastan kaikki kurkijokelaiset vuonna 1953 Kyrössä ylioppilaiksi julistettut talkoisiin kartuttamaan "riittävällä" summalla Elisenvaaran koulun 80-vuotisjuhlarahastoa eli *Rastaan Annikin, Ristolaisen Veijon, Sahlan Rekun ja Virtasen Kaken*.

Toki muutkin saman vuoden - ensimmäisen ylioppilasluokan Kyrössä - luokkatoverimme ovat tervetulleita stipendirahaston kartuttajiksi. Tili: 208321-2981 Kurkijoki-Säätiö "Elisenvaaran koulun 80-vuotisjuhlarahasto"

Hartikan Pepe

ONKS TIETOO VASTAUKSET

1. vuonna 1919
2. 3 482 kappaletta
3. vuonna 1991
4. William Booth
5. 55-vuotias
6. unikoiksi
7. jokihelempipukka eli raakku (voi elää jopa 120-vuotiaaksi)
8. 8,6
9. Päijänteessä (95,3 m)
10. kaviot

MUSIIKKIVÄEN PALVELUPAIKKA LOIMAAN MUSIIKKI

Puh. (02) 7622 950
Oikokatu 3, Loimaa
Avoinna:
ma suljettu, ti-pe 12-17, la 10-14

Asianajajia

ASIANAJAJA
on asianajajaluetteloon hyväksytty lakimies, jolla on säädetty kokemus ja taito. Asianajajan toimintaa valvovat Asianajajaliitto ja oikeuskansleri. Asianajajatoimistot hoitavat myös maksuttomia oikeudenkäyntejä ja oikeusturva-asioita.

Asianajotoimisto HEIKKI RANTANEN

Varatuomari
Julkinen kaupanvahvistaja
Kauppalankatu 9-11 B, Loimaa
p. (02) 762 2888, fax 762 2313
heikki.rantanen@kolumbus.fi

Asianajotoimisto JARI HEIKMAN OY

AA, VT Jari Heikman
AA, VT Katri Ranta-Eskola
VT Kaarina Nylamo
Turuntie 8-14, II krs. Loimaa
Puh. (02) 762 4400, fax 762 1301
jari.heikman@aatsto.inet.fi
www.heikman.com

KukkaBox

Puh. 762 2669

Vastapäättä Loimaan
Aluesairaala

Erikoishammasteknikko

MARKO ROSENDAHL

Vastaanotto Heimolinnankatu 14 Loimaa

Ajanvaraus puh. (02) 763 1179

ERLUND-talo

Hengittävä hirsitalo. Rakenteissa ei muoveja eikä epäorgaanisia aineita. Englannin MTV:n valinta Suomen edustajaksi Grand Designs-ohjelmaan.

Asu terveellisesti, hengitä vapaasti unelmiesi talossa, Erlund-talossa!

MELLILÄN HIRSITYÖ
Ysitie 345, 32300 MELLILÄ

Kotimaan myynti:
Juhani Eklund p. 0400-530 979
e-mail: myynti@erlund-house.com

Viikon kuva Kurkijoelta

Tällaisiin kottaraispönttöihin saattavat Suomestakin saapuvat muuttolinnut päästä asumaan ensi kesänä Kurkijoella. Takana näkyy Mikon talo, joka sijaitsee Lars Sonckin veljelleen piirtämän omakotitalon vieressä. Oikealla on Linnavuori. Kuvan otti kesäkuun alussa Martti Repo.